

Torsdagen den 16 februari

Kl. 14.30

Meddelande om en särskild debatt om börsintroduktionen av statliga företag

Förhandlingarna leddes till en början av förste vice talmannen.

Sammanträdet tisdagen den 21 februari

1 § Justerades protokollet för den 8 februari.

2 § **Meddelande om en särskild debatt om börsintroduktionen av statliga företag**

Anf. 1 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

På begäran av centern har talmannen efter samråd med de av partigrupperna utsedda ledamöterna i talmanskonferensen beslutat anordna en särskild debatt om börsintroduktionen av statliga företag *tisdagen den 21 februari kl. 14.00*. I debatten deltar industriminister Ivar Nordberg och en företrädare för resp. c, m, fp, vpk och mp.

3 § **Sammanträdet tisdagen den 21 februari**

Anf. 2 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Med ändring av gällande plan för sammanträden i kammaren tar sammanträdet tisdagen den 21 februari sin början *kl. 14.00*. Interpellationer besvaras efter den särskilt anordnade debatten, som beräknas vara avslutad ca kl. 16.00.

4 § Förste vice talmannen meddelade att till kammarkansliet inkommit läkarintyg för *Ing-Britt Nygren*, som var sjukskriven ytterligare under tiden den 1 mars – den 15 juni.

Erforderlig ledighet beviljades.

Förste vice talmannen anmälde att *Inger René* (m) även under denna tid skulle tjänstgöra som ersättare för *Ing-Britt Nygren*.

5 § Från *Ivar Virgin* hade till kammarkansliet inkommit ansökan om ledighet på grund av militärtjänstgöring avseende tiden den 3 april – den 4 maj 1989.

Framställningen bifölls av kammaren.

Förste vice talmannen anmälde att *Lars Hjertén* (m) skulle tjänstgöra som ersättare för Ivar Virgin.

6 § Återkallelse av motioner

Förste vice talmannen meddelade att i skrivelse den 14 februari hade Hans Petersson återkallat den av Paul Lestander och Hans Petersson väckta motionen 1988/89:K440 Offentlig kommunal databasservice.

Viola Claesson och Annika Åhnberg återkallat två av dem väckta motioner, nämligen *dels* 1988/89:Jo542 Avveckling av pälsdjursfarmerna, *dels* 1988/89:Jo543 Djurförsöken.

Lars Werner återkallat den av honom m.fl. väckta motionen 1988/89:Jo544 Djurförsöken.

Förste vice talmannen anmälde att hon hade avskrivit dessa motioner.

Skrivelsen lades till handlingarna.

7 § Svar på fråga 1988/89:436 om fastighetstaxeringen

Anf. 3 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Göran Åstrand har frågat bostadsministern om de rykten är korrekta som säger att det för närvarande inom regeringskansliet förbereds förslag som skall leda till höjda taxeringsvärden och därmed högre fastighets-skatt och väsentligt höjda hyror.

Arbetet inom regeringskansliet är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Det är något oklart vad Göran Åstrand åsyftar i sin fråga. Men jag kan nämna att frågan om den framtida beskattningen av bostäder behandlas av utredningen (Fi 1987:07) om reformerad inkomstbeskattning. Man bör avvakta kommitténs förslag innan ställning tas i frågan.

Anf. 4 GÖRAN ÅSTRAND (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret och beklagar att jag har ställt frågan till fel statsråd. Jag trodde att min fråga i första hand skulle besvaras som en fråga om fastigheter och hyror, men jag accepterar arbetsfördelningen inom regeringen och tackar för svaret.

Det är inte jag som sprider rykten genom denna fråga, utan finansminis-tern vet naturligtvis som alla andra att det har pågått ett omfattande spekulerande, inte minst på tidningarnas ledarspalter, i vad mån inkomst-skatteutredningens PM 50 var föremål för debatt i regeringskansliet och möjliga ställningstaganden. Jag har sett citat där statssekreterare Erik Åsbrink säger att vi inte på någon avgörande punkt har förkastat förslaget

med PM 50. Frågan har naturligtvis, fru talman, en allmänt politisk och en partipolitisk aspekt. Det är självklart.

Frågan är således om det i regeringskansliet förbereds förslag som på ett avgörande sätt skulle kunna höja skatter och hyror. Var och en som minns någonting av valrörelsen 1988 vet att moderaterna och folkpartiet blev hårt angripna för de diskussioner som hade förts om marknadshyror. Jag menar att finansministern nu skall uppfatta min fråga på följande sätt: Förbereds det inom finansdepartementet några åtgärder som skulle kunna få den effekten?

Anf. 5 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Göran Åstrand har inte varit så lång tid här i riksdagen, så det är möjligt att han ännu inte riktigt har fått kontakt med sina kamrater i den moderata riksdagsgruppen. Jag rekommenderar honom att i så fall ta kontakt med moderata samlingspartiets representant i inkomstskatteutredningen, Bo Lundgren, som kan konstatera att PM 50 är författad av utredningens sekreterare och förelagd utredningen för behandling, diskussion och eventuella ställningstaganden. Göran Åstrand behöver då inte ställa någon fråga till mig om vad vi sysslar med i finansdepartementet, eftersom hela denna fråga enligt regeringens direktiv och enligt en väl publicerad redovisning av hela ärendet handläggs av utredningen om reformerad inkomstbeskattning. Där finns alltsammans och Bo Lundgren kan säkert berätta om vad som försiggår i utredningen om Göran Åstrand är intresserad.

Anf. 6 GÖRAN ÅSTRAND (m):

Fru talman! Jag tackar finansministern för det goda rådet, och jag kan tala med Bo Lundgren. Just nu diskuterar jag emellertid med finansministern. Jag vill ändå ställa frågan mot bakgrund av alla de rykten som trots allt har varit i sväng på tidningssidorna. Inte minst har ett stort antal ledarskribenter utvecklat tankegångar som skulle kunna tyda på att regeringskansliet redan nu arbetar enligt de tankegångar som finns i PM 50. Jag tolkar finansministerns svar på frågan som ett nej.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1988/89:429 om författaren Václav Havel

Anf. 7 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Inger Koch har frågat mig vad den svenska regeringen gör för att författaren Václav Havel skall släppas fri.

Jag vill först slå fast att det senaste halvårets utveckling i Tjeckoslovakien markant skiljer sig från vad som sker i flera andra länder i Östeuropa, där betydelsefulla steg tas i riktning mot ökad demokrati och ökat utrymme för oliktankande. Det har helt enkelt blivit högre i tak – dock inte i Tjeckoslovakien.

I slutet av augusti i fjol önskade ett par tusen personer i Prag uppmärksamma att 20 år förflutit sedan landet invaderades av broderländernas arméer. Demonstranterna ropade efter frihet och reformer. Efter några timmar

skingrade polisen de församlade med hjälp av tårgas och batonger.

Dessa händelser blev inledningen till en rad meningsyttringar som gjort det än mer uppenbart att det finns ett betydande motstånd bland medborgarna mot utvecklingen inom landet.

De tjeckoslovakiska myndigheterna beslöt i fjol att återinföra den 28 oktober som officiell nationaldag – det var då 70 år sedan den tjeckoslovakiska republiken grundades. Redan dagen före årsdagen greps en lång rad framträdande regimkritiker, men detta hindrade inte att en mäktig manifestation för demokrati och frihet kom till stånd. Demonstrationerna slogs ner och ett stort antal människor greps.

Det är värt att uppmärksamma att folket i Tjeckoslovakien hämtar inspiration inte minst från utvecklingen i andra länder i Östeuropa. Desto beklagligare har det varit att höra myndigheternas påståenden om att det rört sig om "provokativa demonstrationer" vilkas deltagare uppviglets via västliga medier. Sådana uttalanden för snarast tankarna till mörka tider som vi hade hoppats aldrig skulle återkomma.

Flera liknande demonstrationer ägde rum senare under fjolåret. Den 10 december fick regimkritiska grupper t.o.m. tillstånd att högtidlighålla att 40 år förflutit sedan FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna antogs.

Tyvärr måste vi ändå konstatera att förhållandena i landet inte förbättrats.

Inför 20-årsdagen av den unge studenten Jan Palachs självbränning ansökte regimkritiska medborgargrupper om tillstånd att den 15 januari i år genomföra en demonstration, något som myndigheterna dock inte tillät. De tilltänkta arrangörerna varnades i stället att, som man sade, inte provocera.

Ändå genomfördes flera dagar i rad stora demonstrationer mot regimen. Mötesdeltagarna sjöng den tjeckoslovakiska nationalsången, vilket möttes av tårgas, vattenkanoner och pansarvagnar.

Det är särskilt stötande att regimen nyttjade grovt våld för att slå ner demonstrationerna samtidigt som de 35 ESK-staterna var samlade i Wien för att högtidligt stadfästa att bl.a. respekten för de mänskliga fri- och rättigheterna ytterligare befästs. I mitt eget anförande vid mötet i Wien konstaterade jag att dessa brutala polisaktioner stod i bjärt kontrast till bokstaven och andan i de åtaganden som gjorts. Redan tidigare har den svenska regeringen på olika sätt och vid skilda tillfällen klargjort sin syn på utvecklingen i Tjeckoslovakien.

Sammanlagt greps över 500 personer vid demonstrationerna för en månad sedan. Såvitt bekant är i dag tre av dessa alltjämt i fängsligt förvar – bl.a. Václav Havel.

Det är djupt oroande att den tjeckoslovakiska regimen på detta sätt försöker kväsa oppositionen i landet. Åter försöker den nu med våld tysta en person som trots tidigare långvariga fängelsestraff visat att hans övertygelse om demokratins styrka inte kan knäckas.

Den svenska regeringen har till de tjeckoslovakiska myndigheterna framfört att den förväntar att Havel – och de andra fängslade – snarast försätts på fri fot. Enligt uppgift skall Havel på tisdag i nästa vecka ställas inför rätta anklagad för uppvigling. Förfarandet kommer att visa hur de

tjeckoslovakiska myndigheterna har uppfattat de många protesterna mot gripandet av Havel. Först därefter kan vi överväga om ytterligare insatser kommer att krävas för att få honom och de andra fria. Det handlar ju om personer som helt enkelt brukar de rättigheter som ESK-länderna – inkl. Tjeckoslovakien – tillförsäkrat sina medborgare.

Anf. 8 INGER KOCH (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för det positiva svaret. Det är glädjande att Sverige så samlat, både från opposition och majoritet, påtalar alla brott mot mänskliga rättigheter. Utrikesministern har i sitt svar tagit upp de händelser i Tjeckoslovakien som ligger till grund för min fråga.

I mitten av januari undertecknades i Wien ESK-protokollet om de mänskliga rättigheterna. Tjeckoslovakien var ett av de länder som utan reservationer eller invändningar skrev under detta protokoll. Därför är det förvånande, precis som utrikesministern nyss har uttryckt, att gripandet och anklagandet av Havel skedde bara några dagar senare. Vi anser att gripandet är ett brott mot de mänskliga rättigheterna. Dessa slås mycket klart fast i FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna som ju ytterligare stadfästes vid undertecknandet av protokollet från Wienkonferensen.

Statsrådet Lena Hjelm-Wallén deklarerade mycket klart i sitt inledningsanförande, när vi här i kammaren i december förra året debatterade de mänskliga rättigheterna, att värnandet om de mänskliga rättigheterna är en huvuduppgift för svensk utrikespolitik och att det råder enighet mellan riksdagens partier. Utrikesministerns svar bekräftar att vi här är överens.

Sedan mitten av januari i år har också Sverige tagit plats i FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna. Det är också mycket viktigt, i och med att vi har denna plattform att arbeta från, att Sverige i alla internationella fora verkligen poängterar detta viktiga område. Det finns många olika sätt att verka för detta. Utrikesministern har redan slagit fast att den svenska regeringen redan har påtalat saken. Jag hoppas att vi även i fortsättningen kommer att med all vår kraft verka för att brotten mot mänskliga rättigheter och mot det fria ordet icke skall kunna förekomma i Europa.

Anf. 9 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om de debattregler som gäller.

Anf. 10 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag skulle vilja instämma i det som nu sades, nämligen att i denna fråga liksom i många andra utrikespolitiska frågor där Sverige har att tillvarata vitala intressen för Sverige eller för människor ute i världen, vilkas rättigheter förtrampas, betyder enigheten mellan partierna i denna kammare väldigt mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1988/89:434 om det politiska våldet i Colombia

Anf. 11 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Bengt-Ola Rytta har frågat mig om Sverige vid mötet med kommissionen för de mänskliga rättigheterna i Genève eller på annat sätt avser att aktualisera frågan om det politiska våldet i Colombia.

Regeringen känner djup oro inför de rapporter som når oss om den växande utbredningen av politiskt våld i Colombia. Enligt tillgängliga uppgifter skulle detta nu skörda hundratals människoliv varje månad.

I november i fjol togs situationen i Colombia upp i det svenska anförandet om de mänskliga rättigheterna som hölls i FN:s generalförsamlings tredje utskott. Vi pekade där på det alarmerande våldsklimatet i landet och underströk behovet av att detta i högre grad uppmärksammades internationellt.

Vid det pågående mötet med FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna i Genève kommer frågan att aktualiseras på nytt genom att en särskild rapport som bl.a. behandlar situationen beträffande mänskliga rättigheter i Colombia kommer att presenteras.

Regeringen avser självfallet att även fortsättningsvis noga följa utvecklingen.

Anf. 12 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! Jag får tacka utrikesministern för svaret på min fråga. Jag tycker att det är precis rätt benämning som utrikesministern använder i sitt svar: alarmerande våldsklimat. Det är just vad som råder i Colombia i dag. Det verkligt allvarliga i detta är att Colombia har en mycket lång våldstradition. Det är inte så många år sedan ett inbördeskrig slutade, som hade skördat hundratusentals offer. Jag befarar att den situation som nu råder kommer att trappas upp till någonting liknande. Det vore en katastrof och får inte ske.

Den grupp som främst är utsatt för detta våld är fackligt aktiva människor. Hävdandet av de mest grundläggande fackliga rättigheter leder till att människor riskerar sitt liv, att de mister livet. Men också rena massakrer på civilpersoner förekommer. Tyvärr går gärningsmännen i mycket stor utsträckning fria.

Det svar jag har fått av utrikesministern pekar klart på att regeringen bevakar detta och ser till att ingenting passerar opåtalat.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1988/89:446 om användningen av bioteknik för militära syften

Anf. 13 Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Pär Granstedt har frågat mig om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att förhindra att biotekniken utnyttjas för offensiva militära syften.

Regeringen tillmäter konventionen om förbud mot utveckling, användning och lagring av biologiska vapen stor betydelse. Redan under förhandlingarna för denna verkade Sverige mycket aktivt för att få till stånd en klagomålsprocedur, som kunde ge möjlighet att undersöka eventuella brott mot konventionen. Detta motverkades dock av ett flertal stater.

För att stärka konventionen och öka förtroendet för dess regler överenskom parterna till B-vapenkonventionen vid dess andra översynskonferens 1986 att vidta följande åtgärder:

- Utbyte av data om laboratorier vid vilka det bedrivs biologisk forskning av relevans för konventionen.
- Utbyte av information om utbrott av smittsamma sjukdomar som är orsakade av toxiner.
- Uppmuntrande till publicering av forskningsresultat av relevans för B-vapenkonventionen samt främjande av utnyttjandet, för fredliga ändamål, av dessa resultat.
- Aktivt främjande av kontakter mellan forskare verksamma inom områden av relevans för konventionen.

Avsikten med dessa åtgärder är naturligtvis också att, på ett så tidigt stadium som möjligt, förhindra en utveckling av nya former av biologiska vapen under civil täckmantel.

1986 års översynskonferens beslutade vidare att de konkreta formerna för detta frivilliga informationsutbyte skulle utarbetas av ett expertmöte i Genève under 1987.

Sverige utsågs att leda detta expertmöte och kom att spela en betydelsefull roll. På svenskt initiativ beslutade mötet att varje land som ratificerat B-vapenkonventionen borde lämna en årlig redogörelse till FN:s nedrustningsavdelning. Innehållet i dessa rapporter analyseras kontinuerligt av försvarets forskningsanstalt.

Av de 110 stater som har skrivit under och ratificerat B-vapenkonventionen har hittills endast ett tjugofemtal inkommit med frivilliga upplysningar till FN. Vi har därför uppmanat generalsekreteraren att påminna samtliga länder att snarast ge sådana upplysningar.

Sverige står dessutom som medförslagsställare till en FN-resolution om B-vapenkonventionen och betydelsen av ett ökat informationsutbyte.

Den svenska regeringen beklagar att flertalet parter till B-vapenkonventionen alltjämt avstår från att delta i det frivilliga informationsutbytet. Vi noterar emellertid med tillfredsställelse att supermakterna och de flesta av deras mer betydelsefulla allierade deltar i informationsutbytet.

Regeringen kommer även i fortsättningen att verka för att fler stater bidrar till det betydelsefulla informationsutbytet, med målsättningen att på ett tidigt stadium förhindra att olika former av bioteknik utnyttjas för offensiva militära syften. I samma syfte planerar försvarets forskningsanstalt att före nästa granskningskonferens anordna ett internationellt seminarium om B-vapenkonventionens efterlevnad.

Biologiska vapen utgör ett med kemiska vapen jämförbart hot. Och vi är alla medvetna om de kemiska vapnens omänsklighet. Just nu pågår ett intensivt arbete i Genève för att få till stånd en heltäckande konvention mot

kemiska vapen. Sverige spelar en mycket aktiv roll i förhandlingarna om ett avskaffande av alla kemiska vapen. På samma sätt kommer vi att föra kampen mot alla former av biologiska vapen vidare.

Anf. 14 PÅR GRANSTEDT (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret på min fråga.

Biotekniken är ett teknikområde som utvecklas mycket snabbt. Biotekniken bär med sig många värdefulla framtidsmöjligheter, inte minst på medicinens område, men den skapar också en hel del farhågor när det gäller miljön och människans hälsa. Det är alltså mycket viktigt att vi i ett tidigt skede skapar regelverk både nationellt och internationellt för att få kontroll över bioteknikens utveckling och användning.

Vi i centern har tagit upp biotekniken i flera sammanhang, bl.a. vid ett symposium förra året. Vi har i år också skrivit en omfattande partimotion om bioteknikfrågorna, vilken vi hoppas skall leda till kraftfulla åtgärder från riksdagens sida. Vi har också ställt en rad frågor till berörda statsråd om biotekniken. Flera av dessa frågor kommer att diskuteras i kammaren i dag.

Jag har i min fråga koncentrerat mig på bioteknikens användning för militära ändamål. Biologiska vapen utgör ett problem som vi har känt till länge. Men bioteknikens utveckling gör att de biologiska vapnen blir ett problem som är betydligt allvarigare än vi tidigare har haft anledning att räkna med. Därför är det viktigt att vi driver frågorna kring de biologiska vapnen, speciellt de former som skapas genom biotekniken, med en speciell intensitet. Det är fråga om vapen som kan användas för miljökrigföring, och det är fråga om vapen som naturligtvis kan användas mot människor. Och det är framför allt fråga om vapen vilkas effekter på lång sikt kan vara mycket svåra att kontrollera.

Fru talman! Jag tycker att det som sägs i svaret är positivt. Det är en viktig pedagogisk uppgift för Sverige att öka medvetenheten om de faror som denna vapentyp innebär. Och jag har en förtröstan om att regeringen kommer att driva dessa frågor med stor aktivitet.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1988/89:456 om genetisk integritet

Anf. 15 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Karin Starrin har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att skydda individens integritet vid kartläggningen av det mänskliga genomet.

Den kartläggning av människans arvs massa – genom – som nu pågår, inte bara inom det s.k. HUGO-projektet utan också på andra håll, kommer på sikt att ge oss en mycket detaljerad karta över människans gener.

Den praktiska följden av detta är att man bl.a. får mycket större möjligheter att diagnostisera genetiskt betingade sjukdomar. Redan i dag kan man med hjälp av s.k. DNA-analys diagnostisera ett mindre antal ärftliga sjukdomar. I princip kommer man i framtiden att kunna hitta alla de

4 000 kända genetiska sjukdomarna i generna. Men inte bara sjukdomar kommer att kunna spåras utan också annan genetisk information, t.ex. uppgifter om kön eller ögonfärg hos ett väntat barn. Enligt min mening bör syftet med genetiska undersökningar vara att försöka bota sjukdomar och minska lidande. Men även med denna utgångspunkt väcks etiska problem.

Regeringen har för avsikt att under våren till riksdagen överlämna en proposition om användning av genteknik på människa. I samband med de ställningstaganden som görs där kommer jag också att gå in på frågan om individens behov av att skydda den egna genetiska informationen.

Anf. 16 KARIN STARRIN (c):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för svaret.

Vi kan klart konstatera att det i dag pågår en kartläggning av det genomiska fenomenet, och det säger också socialministern i svaret. Mina direkta frågor är: Hur intresserad är regeringen av denna kartläggning? Hur följer regeringen upp den kartläggning som sker inom det s.k. HUGO-projektet, vilket nämns i svaret? Hur intresserad är regeringen av att styra forskningen kring denna kartläggning?

Det är dags att vi också i Sverige tar ställning hur vi egentligen vill skydda den mänskliga integriteten. Hur mycket vill vi egentligen veta om människans förutsättningar? Skall vi låta t.ex. försäkringsbolag ta del av det kartlagda genetiska anlaget för att fastställa olika premiebelopp? Hur kan kartlagda arvsmassor användas av arbetsgivare? Skall en arbetsgivare t.ex. få rätt att veta om man bär på någon latent sjukdom eller svaghet eller har anlag för speciell hjärtsjukdom? Utvecklingen på området går mycket snabbt, och visst ger den möjligheter men den har också stora svagheter.

Regering och riksdag måste nu ta klara initiativ och tala om hur vi vill ha det. Jag tycker att det i allra högsta grad är dags att nu ta ställning. Jag får svaret här att vi har att vänta en proposition under våren. Socialministern säger att man där skall gå in på individens behov. Men vilka åtgärder och vilka initiativ tänker man föreslå i propositionen?

Anf. 17 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! En rad av de frågor som Karin Starrin nämnde finns naturligtvis med i det stora problemkomplexet. Jag kan självfallet inte nu gå in och i förhand tala om vad regeringens proposition kommer att innehålla. Karin Starrin får tills vidare nöja sig med att riksdagen kommer att få en proposition och att det då blir tillfälle att diskutera frågorna från de utgångspunkter som Karin Starrin önskar.

Anf. 18 KARIN STARRIN (c):

Fru talman! Jag är mycket intresserad ändå att få veta om socialministern har något intresse i dag av att följa HUGO-projektet. Som jag förstått det utförs HUGO-projektet av forskare på privat initiativ. Regeringen deltar egentligen inte direkt i projektet. Men är regeringen intresserad av att följa upp projektet på något sätt, och tar man del av innehållet?

Anf. 19 Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Regeringen följer projektet och tar del av innehållet.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1988/89:416 om rättssäkerheten på hyresmarknaden

Anf. 20 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Ulf Melin har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att stärka husägarens ställning i förhållande till hyresgästen i en situation som han beskriver i sin fråga. Den handlar om en tvist om rätten till förlängning av ett hyresavtal för en person som har hyrt övervåningen i ett tvåfamiljshus. Ärendet skall nu prövas i bostadsdomstolen sedan hyresgästen överklagat hyresnämndens beslut om avflyttning.

Jag kan inte här diskutera det enskilda fall som Ulf Melin tar upp.

Huvudprincipen i hyreslagen är att en bostadshyresgäst har ett direkt besittningsskydd. Detta innebär att hyresgästen har rätt till förlängning av hyresavtalet, om detta har sagts upp av hyresvärden. Besittningsskyddet är emellertid förenat med vissa inskränkningar. Så har t.ex. en hyresgäst som har åsidosatt sina skyldigheter på ett sådant sätt att hyresrätten är förverkad inte rätt att bo kvar, om hyresvärden säger upp hyresavtalet. Ett annat exempel är att hyresavtalet avser en lägenhet i ett tvåfamiljshus. Här gäller att besittningsskyddet skall brytas, om hyresvärden har ett sådant intresse att förfoga över lägenheten att hyresgästen skäligen bör flytta.

Med hänsyn till den stora betydelse som bostaden i allmänhet har för en hyresgäst följer vidare av hyreslagen att hyresgästen får bo kvar till dess frågan om hans rätt till förlängning av hyresavtalet har slutligt avgjorts. Detta överensstämmer med den ordning som i allmänhet gäller för verkställighet av domstols domar eller beslut.

Jag ser ingen anledning att mot bakgrund av den ställda frågan föreslå ändring av nuvarande regler.

Anf. 21 ULF MELIN (m):

Fru talman! Jag vill tacka bostadsministern för svaret på min fråga. Först och främst vill jag säga att jag tycker att det skall finnas en god rättstrygghet för både hyresvärd och hyresgäst på hyresmarknaden. Däremot anser jag att det inte är rimligt att lagen ställer sig bakom den som så gravt missköter sig gentemot ägaren som i det fall som jag har beskrivit i min fråga. Sannolikt finns det och har funnits liknande fall annorstädes i vårt land. Jag har själv varit ordförande i ett företag med bestånd på över 2 000 lägenheter. Jag känner väl till de starka krav på korrekt dokumentation, bevisföring m.m. som ställs för att man skall kunna omflytta eller avhysa en hyresgäst som missköter sig. Att få hyresnämnden på sin sida är med andra ord inte lätt, och framför allt inte i den typ av ärenden som jag har redogjort för i min fråga. Det är lättare att få utslag i hyresnämnden om hyresgästen inte betalat sin hyra.

Fru talman! Jag förstår mycket väl och tycker att det är alldeles korrekt att

man inte här skall diskutera enskilda fall. Jag tycker ändå att det var viktigt att åskådliggöra ett fall i frågan för att vi därigenom kan få en principiell diskussion. Då är det litet lättare.

De regler som gäller är naturligtvis korrekta rent allmänt sett, som det också står i svaret. Men om hyresgästen missköter sig gravt, är det då rimligt att det kan ta över ett år innan man kan få beslut i ärendet? Det tycker inte jag. Då vill jag fråga bostadsministern om han anser det rimligt att det kan ta över ett år innan man kan vidta åtgärder. Hyresnämnden har ju fattat beslut vid två tillfällen i just det här fallet. Anser statsrådet att lagstiftningen är bra eller att den tillämpas rätt i den här typen av fall?

Anf. 22 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Jag har naturligtvis ingen annan uppfattning än att en god rättstrygghet skall gälla för både hyresvärd och hyresgäst. Det innebär enligt min mening att hyresgästen måste ha rätten att bo kvar i sin lägenhet till dess att man har fått frågan slutgiltigt prövad enligt de regler som vi har, inte bara på detta område utan över huvud taget i svenskt rättsväsende. Däri ingår rätten att överklaga en instans beslut till en annan. Det är denna rätt som utnyttjats i det fall som frågan tar upp, och det är den som oftast utnyttjas. Då finns det i bostadsdomstolen – och jag har gjort mig underrättad om att det är på detta sätt man brukar arbeta – naturligtvis möjlighet att behandla ett gravt fall med förtur och därmed korta av handläggningsprocessen och se till att beslut kan fattas inom en rimlig tid.

Jag vill dock understryka att jag tror att det är oerhört väsentligt och nödvändigt, just för att upprätthålla en rättstrygghet, att få frågan slutgiltigt prövad enligt de domstolsregler som vi har i vårt land innan man vidtar åtgärder för avhysning av en hyresgäst.

Anf. 23 ULF MELIN (m):

Fru talman! Jag tycker också att man skall kunna utnyttja den juridiska rätten och naturligtvis också uppfylla den juridiska skyldigheten i den här typen av ärenden. Men vad jag frågar är faktiskt om det är rimligt i en sådan situation i Jönköping som jag beskrivit – det finns naturligtvis flera liknande fall – att det skall ta över ett år innan man kan få fart på myndigheterna. Vi måste förstå att varken den som är värd eller den som är hyresgäst kan må speciellt bra. Är det då inte rimligt att se över reglerna så att man kan få fart på myndigheterna, såväl hyresnämnd som bostadsdomstol? Statsrådet säger nu att ärendet kan behandlas med förtur, och då skall det ändå inte behöva ta från juni 1988 till förmodligen juni 1989 innan frågan har lösts. Jag vill verkligen få reda på om statsrådet anser att de regler som vi har är bra.

Anf. 24 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Jag vidhåller att det är nödvändigt att rättsreglerna i vårt land får tillämpas i alla de fall som täcks av reglerna, och det är också nödvändigt att detta sker vid varje tillfälle. Men när det sedan gäller att påskynda handläggningen av en process rör det sig ju om en tillämpningsfråga, alltså om någonting som inte regleras i lagstiftning. Jag upprepar att det finns en möjlighet för bostadsdomstolen att ta ett ärende av det här slaget med förtur.

och jag har också gjort mig underrättad om att detta också är vad man brukar göra när det rör sig om grava fel.

Anf. 25 ULF MELIN (m):

Fru talman! Då vill jag ställa en konkret fråga till bostadsministern: Anser bostadsministern att man inom både hyresnämnd och bostadsdomstol vid den typ av ärenden som jag har redogjort för tillämpar lagarna på ett riktigt sätt när det gäller tidsåtgång m.m.?

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1988/89:453 om kvalitetskraven på forskning hos byggforskningsrådet

Anf. 26 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Jan Sandberg har frågat mig om jag vill medverka till att någon form av kvalitetskrav ställs på forskning som finansieras av byggforskningsrådet.

Bakgrunden till frågan är att en rapport som stöds av byggforskningsrådet enligt Jan Sandberg är så undermålig och tendentiös att dess finansiering och publicering med offentliga medel kan ifrågasättas.

Till Jan Sandberg vill jag först säga att jag inte ser det som min uppgift att diskutera ett enskilt forskningsarbete eller en enskild rapport.

Inom statens råd för byggforskning finns en vetenskaplig nämnd, som fortlöpande utvärderar olika forsknings- och utvecklingsområden.

Vid sidan av den vetenskapliga nämndens verksamhet bedriver byggforskningsrådet egen utvärdering av forsknings- och utvecklingsprojekt som rådet finansierat. Denna utvärdering har bl.a. till uppgift att ge besked om relevans och effektivitet i forskningsprojekten.

Jag vill vidare framhålla att de utvärderingar som har gjorts visar att byggforskningen står sig väl i jämförelse med annan sektorsforskning.

Mot denna bakgrund anser jag att det är väl sörjt för att de krav på kvalitet som kan ställas på den forskning som stöds av byggforskningsrådet blir tillgodosedda.

Anf. 27 JAN SANDBERG (m):

Fru talman! Jag vill tacka bostadsministern för svaret.

För inte så länge sedan kritiserades en annan rapport från byggforskningsrådet. I den rapporten behandlades städning av toaletter. Även om ämnet i sig kan göra att många rör på smilbanden, kan jag beträffande den rapporten i alla fall säga att uppläggningsen i sig var relativt vetenskaplig. Men när det gäller den här rapporten, Boendet på Cuba av Bengt Hallberg, kan jag nog påstå – och det tror jag att de flesta håller med om – att den vetenskapliga uppläggningsen helt och hållet lyser med sin frånvaro.

Jag kan ge några exempel. Titeln säger att det är boendet på Cuba som behandlas, men när man läser rapporten visar det sig att det är fråga om endast Havannaregionen. Rapporten innehåller bl.a. en intervju med en

dam i en förort till Havanna, några fotografier, några osystematiska iakttagelser, lösryckta referat om vad som skall bli, skall byggas, skall ske, vilka målen är, osv.

Ett annat exempel på undermåligheten är att det på flera ställen i rapporten talas om statens tillhandahållande av materiel på Cuba. Materielen illustreras med en skyffel, en stege och två hinkar. Om material och byggvaror skrivs det ingenting alls.

Jag tycker att det är berättigat att ställa min fråga med anledning av rapporten. Nu hänvisar bostadsministern i svaret till byggforskningsrådets kvalitetskontroll. I svaret står det "att det är väl sörjt" beträffande kvaliteten, men jag kan då konstatera, och många med mig, att den egna kvalitetskontrollen nog inte är tillräcklig. Eftersom tydligen kvaliteten och kvalitetskontrollen anses vara tillräcklig vill jag fråga bostadsministern, om han har hittat något exempel på någon åtgärd som vi i den svenska bostadspolitiken eller bostadssektorn skall ta till oss och använda oss av i det fortsatta arbetet.

Anf. 28 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Det förhåller sig naturligtvis fortfarande på det sättet att enskilda rapporter eller användningen av enskilda anslag som ett forskningsråd delar ut inte kan diskuteras på det här sättet. Men för att ändå skapa garantier för att man just inom byggforskningen skall använda de tillgängliga pengarna på ett bra sätt har alltså de olika utvärderingsinstrumenten tillkommit.

Byggforskningsrådet har en budget på ungefär 230 milj. kr. Drygt 1 100 ansökningar behandlas varje år. Över 3 000 projekt pågår med stöd av byggforskningsrådets medel. Ungefär 200 skrifter publiceras liksom 200 rapporter, som får särskilda tryckningsbidrag varje år.

På förslag av den s.k. Mundeboutredningen inrättade rådet en vetenskaplig nämnd år 1983 just för att åstadkomma en ordentlig granskning av användningen av pengarna. Nämnden är direkt underställd byggforskningsrådets styrelse och har till huvudsaklig uppgift att granska just forskningens kvalitet, anslagsmottagarnas kompetens, forskarmiljöer, forskarutbildning, forskningsinformation osv.

Nämndens utvärdering utförs i regel av särskilt tillsatta grupper med företrädesvis internationell expertis. Utvärdering sker för närvarande på ett tiotal olika områden. Utvärderingarna visar att det av byggforskningsrådet stödda forsknings- och utvecklingsarbetet står sig väl i jämförelse med annan forskning i Sverige och utomlands. Självfallet kommer en rad olika rapporter, baserade på denna forskning, svensk byggverksamhet till godo. Det är en viktig bit när det gäller byggandet att vi kan forska och utveckla.

Anf. 29 JAN SANDBERG (m):

Fru talman! Jag tackar bostadsministern för klarläggandet, som jag betraktar som ett positivt omdöme om rapporten. Jag tror att det vore mycket olyckligt om man inom regeringen arbetade med förslagen och idéerna i rapporten.

Orsaken till min fråga är inte bara den här rapporten. Det har som sagts

redan tidigare förekommit kritik mot byggforskningsrådets olika typer av rapporter. Bl.a. därför kräver vi att man skall avveckla byggforskningsrådet och överföra forskningen och medlen till högskolor och universitet och arbeta med uppdragsforskning. Då skulle kvaliteten på forskningen bli garanterat bättre. I och för sig tror jag att publikationer som liknar den ifrågasatt kommer att produceras, men skillnaden blir då att det inte är Sveriges skattebetalare som finansierar det hela. Troligen skulle det då i det här fallet bli Cubas informationsministerium. Det tror jag skulle vara det mest logiska, i varje fall när det gäller den här rapporten.

Anf. 30 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Fortfarande gäller att jag varken kan eller finner det lämpligt att gå in på en enskild publikation som kommit från något av alla de projekt som finns på byggforskningens område.

Skulle man dra ut konsekvenserna av Jan Sandbergs resonemang, skulle det innebära att vi i denna kammare skulle diskutera vilka projekt som det borde satsas på inom byggforskningsområdet. Det skulle alltså bli en direkt politisk styrning av forskningen. Jag kan inte tänka mig att Jan Sandberg vill efterlysa ett sådant system. I varje fall anser inte jag att vi skall ha ett sådant system. Jag tycker att vi skall förlita oss till de instanser som vi har för fördelning av forskningsmedel. Instanserna skall ha sådan kompetens att medlen kommer till bra användning. På basis av deras arbete skall man kunna utveckla svensk byggverksamhet. Det är det som jag har velat understryka.

Anf. 31 JAN SANDBERG (m):

Fru talman! Inte heller vi vill ha en ökad politisk styrning av forskningen. Det är de facto tvärtom. Det är ju bostadsministern som i sin del av budgetpropositionen föreslår att byggforskningsrådet skall få sina medel i stort sett ograverade, jämfört med vad man själv vill ha. Det är byggforskningsrådets olika organ som ser till att man med jämna mellanrum producerar sådana här, som jag anser, undermåliga produkter.

Jag vet inte om bostadsministern har läst just den rapport som jag här håller i. Den är kanske en av 200 som kunde vara mest intressant. Jag föreslår därför att bostadsministern har rapporten från Bengt Hallberg som nattlektyr. Jag kan garantera att det blir ganska god nattsömn efter det.

Anf. 32 Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Vill Jan Sandberg minska anslagen till byggforskningen, kan han naturligtvis motionera om det i anslutning till budgetpropositionen. Därmed initieras ju en debatt i denna kammare om storleken när det gäller forskningsanslagen.

Vidare vill jag säga att jag självfallet inte är någon granskare av de rapporter som kommer från byggforskningen. Andra är tillsatta för att göra det. Det är deras granskning som vi skall kunna dra slutsatser av för att på det sättet se hur vi skall ha det framöver.

Anf. 33 JAN SANDBERG (m):

Fru talman! Jag har motionerat i den här frågan. Vi får således möjlighet att återkomma till den här debatten vid ett senare tillfälle.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1988/89:68
16 februari 1989

Om uttagningen av felparkeringsavgifter

14 § Svar på fråga 1988/89:427 om uttagningen av felparkeringsavgifter

Anf. 34 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Stina Eliasson har frågat justitieministern om hon vill medverka till att lagen om felparkeringsavgift ändras, så att den som överklagar ett beslut om felparkeringsavgift inte behöver betala avgiften förrän beslutet blivit slutligt prövat.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Felparkeringsavgiften måste enligt lagen om felparkeringsavgift betalas även om den som påförts avgiften anser att han inte begått någon parkeringsförseelse. Denna ordning hänger samman med att ägaren av fordonet ansvarar för att avgiften betalas oavsett vem som parkerat fel. Avgiften återbetalas emellertid om polismyndigheten eller domstolen finner att parkeringsanmärkningen varit felaktig.

De gällande reglerna har tillkommit för att avgifterna på ett effektivt sätt skall kunna medverka till att parkeringsbestämmelserna följs. Det finns risk för att den ordning som Stina Eliasson förespråkar skulle komma att avsevärt försvaga effektiviteten i sanktionssystemet genom att antalet överklaganden utan grund ökar. Jag är därför inte beredd att medverka till en ändring av den av Stina Eliasson kritiserade bestämmelsen.

Anf. 35 STINA ELIASSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Men jag måste säga att jag är litet besviken. Jag var helt säker på att statsrådet skulle vilja medverka åtminstone när det gällde att förenkla förfarandet i detta avseende. Så är dock tydligen inte fallet. Jag kommer emellertid med ett litet tips i slutet av mitt anförande.

Anledningen till min fråga är alla de fall som det har talats om i pressen. Olika personer har också hört av sig till mig. Jag skall ge ett exempel. En person fick häromdagen en böteslapp från Stockholm. Enligt denna hade hans bil varit parkerad på en gata i Stockholm en viss dag och vid en viss tidpunkt. Men personen i fråga befann sig i sin bostad hemma i Jämtland, och bilen stod i garaget. På böteslappen står det dock att han skall betala in 500 kr. Detta skall han göra även om han vinner i fråga om bestridandet.

Det är många som helt enkelt är arga över sådant här. Det är ett orättvist förfarande och det är ovärdigt ett land som Sverige att förfara på detta sätt med medborgarna.

Svaret handlar dock om att effektiviteten i sanktionssystemet inte skall försvagas. De här bestämmelserna är alltså till för myndigheterna, för att det skall vara enklare för dessa – inte för medborgarna.

Så till mitt tips. Det finns trots allt en möjlighet att göra något. Studera hur blanketten ser ut på baksidan! Där finns det upplysningar. I frågor som avser betalning av parkeringsavgift skall man höra av sig till trafiksäkerhetsverkets registeravdelning i Örebro. Men om det handlar om utfärdandet skall man höra av sig till den polismyndighet som anges på baksidan av blanketten. Betalning skall göras till trafiksäkerhetsverket. Om det hela är felaktigt och man vill bestrida, skall man göra en anmälan hos polismyndigheten, parkeringskontoret. Det finns uppgifter därom på framsidan av blanketten.

Kan man tänka sig att regeringen fortsätter kampen mot byråkratin genom att åtminstone åstadkomma förenklingar?

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på frågorna 1988/89:431 och 432 om SJ:s biljettprissystem

Anf. 36 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Maggi Mikaelsson har frågat mig om jag tänker vidta några åtgärder för att utöka antalet röda avgångar från Västerbotten.

Viola Claesson har frågat mig om det finns planer på att förbättra SJ:s biljettsystem, så att fler resenärer har råd att välja det miljövänligare tåget.

Med hänsyn till att båda frågorna gäller SJ:s biljettpriser har jag valt att besvara dem samtidigt.

Riksdagen har i bred enighet beslutat att SJ självt skall bestämma sina biljettaxor och rabattregler. Det har bedömts att SJ med sin strävan att öka kundanpassningen och förbättra sitt resultat bör vara bäst skickat att utforma en lämplig prissättning. Uppgiften för regering och riksdag är att ange de allmänna förutsättningarna för järnvägstrafiken, så att en från samhällsekonomisk utgångspunkt riktig utveckling främjas.

Mot den bakgrunden är jag inte beredd att vidta någon åtgärd med anledning av frågorna. Jag vill emellertid klargöra att tågresandet enligt uppgift från SJ har ökat sedan det nya biljettsystemet trädde i kraft. SJ har också aviserat att fler s.k. röda avgångar kommer att införas senare i år.

Anf. 37 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Fru talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret.

Rätt många västerbottningar har nu förväntningar. Många hoppas alltså att det skall märkas inom trafikpolitiken att vi har fått en kommunikationsminister som kommer från ett Norrlandslän och som således borde ha kännedom om både avstånden och problemen i detta sammanhang. Just därför beklagar jag att kommunikationsministern inte anser att det här är ett problem som han skall göra någonting åt. Många har hört av sig till mig. Det är SJ-anställda, olika organisationer och enskilda, och alla tycker de att det har blivit krångligt att åka tåg. Detta är alltså ett stort problem.

Om man antar att SJ:s målsättning med de röda avgångarna för övre Norrland är att folk mera skall åka tåg, är det litet märkligt att inte alla tåg som går till och från Norrland har röda avgångar. Man kan ju inte säga att tågresandet underlättas, om man måste ta omvägen över Stockholm när man

skall åka till Göteborg. Inte heller kan man säga att tågresandet underlättas när de röda avgångar som finns inte gäller sovkvagn eller – vilket är fallet för Umeåresenärerna – att det blir billigare att ta taxi till Brännland som ligger en mil utanför Umeå för att lösa sin biljett därifrån. Därifrån gäller nämligen röd avgång. Men så är alltså inte fallet om man reser från Umeå.

Om man i stället skulle anta att SJ:s egentliga målsättning är att minska eller att på sikt avveckla persontrafiken på övre Norrland, blir det genast mera logiskt när det gäller orättvisorna och krånglet.

Det är bra, Georg Andersson, att tågresandet på röda avgångar har ökat. Men det här visar också – och det har vi vetat sedan länge – att folk vill åka tåg om det är billigt.

Inser inte kommunikationsministern att antalet passagerare kommer att minska på det enda tåg på Norrland som finns och som har svart avgång? Inser inte kommunikationsministern att detta utgör ett hot och att risken finns att det här tåget så småningom försvinner? Tänker Georg Andersson utan vidare acceptera detta som ett led i SJ:s strävan att öka kundanpassningen och förbättra sitt resultat? I så fall skulle det innebära att tågtrafiken i Norrland offras.

Anf. 38 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! Jag tackar Georg Andersson för svaret. Men nej och tyvärr – SJ har inte visat att det är skickat att ta fram en bra prissättning. Maggi Mikaelsson har med exempel klart visat på detta.

Tågresenärerna känner sig lurade, konduktörerna rasar över SJ:s nya prissystem och SJ-personalen ser rött. Det, Georg Andersson, är reaktionerna och sanningen bakom Stig Larssons påkostade PR-kampanj för röda avgångar.

Om statsrådet mot all förmodan inte har stött på samma reaktioner, kan han kontakta radions "Konsumenteko" för att få besked. Programmet häromveckan om de nya biljettpriserna avslöjade också med önskvärd tydlighet att det handlar om falsk marknadsföring. Det miljövänliga tågresandet har över lag blivit mycket dyrare. I ett läge när allt fler är villiga att ta tåget för miljöns skull är priset och smidigheten de viktigaste instrumenten. Är det inte så, Georg Andersson? Tänk om höjdarna på kontoren hade använt litet av kampanjpengarna till ett samarbete med dem som kan dessa frågor!

Hur har det nu blivit? Jo, bara människor med ett oändligt tålamod och gott om tid har en chans att tjäna på detta SJ-uppslag. Det här är en av många skrivbordsprodukter från manspersoner utan kontakt med järnvägsfolket och markplanet. Precis som Maggi Mikaelsson får jag, som är vpk-ledamot i trafikutskottet, dagligen samtal om SJ-direktörernas nyordning.

Georg Andersson har som ny kommunikationsminister en chans att dels bry sig om Norrlandstrafiken, som Maggi Mikaelsson sade, dels också att över huvud taget visa SJ-ledningen att det måste bli en bättre ordning. Jag vill fråga Georg Andersson än en gång: Går det inte att få SJ-ledningen att ta reson? Finns det inga vägar för statsrådet att gå för att få SJ att förbättra detta system?

Anf. 39 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Både Maggi Mikaelsson och Viola Claesson vill diskutera biljettpriser här i kammaren. Maggi Mikaelsson tycker att jag borde känna till problemen men beklagar att jag inte vill göra någonting åt dem.

Skulle vi inte göra klart vad riksdag och regering har att befatta sig med i dessa sammanhang? Vore det inte skäl för en ledamot av trafikutskottet att också fundera över om det är lämpligt att omforma riksdagen till någon sorts biljettkommission åt SJ? Bör vi inte låta SJ sköta frågor om tågtider och biljettpriser inom de ramar som är angivna?

Självfallet skulle fler åka tåg, Maggi Mikaelsson, om det vore tillräckligt billigt, kanske gratis, men då får riksdagen ställa upp och betala för alltsammans. Hur stora subventioner är Maggi Mikaelsson beredd att satsa?

Nu har riksdagen angett en målsättning för SJ, också i ekonomiska termer, och SJ brinner av entusiasm för att genomföra detta projekt. Men SJ måste faktiskt få ta betalt för resandet, och då har man satt in röda avgångar för att stimulera resandet på de förbindelser som har låg resandefrekvens. Det var just det som Linjeflyg gjorde för ett antal år sedan och som har prisats. Många resenärer har sagt: Varför kan inte SJ göra något liknande? Nu gör SJ något liknande, och då är det jämmer och elände.

Låt nu detta system få provas ordentligt! Det är klart att det kan vara inkörningssvårigheter och att systemet kan behöva justeras, men det är inte rimligt att riksdagen skall sitta och peka ut vilka linjer som skall ha röda avgångar och vilka tider som tågen skall gå.

Anf. 40 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Fru talman! Jag måste bara få fortsätta att fråga Georg Andersson: Om det nu skulle vara så att SJ:s strävan att öka kundanpassningen och förbättra sina resor får till följd att man avvecklar all persontrafik i Norrland, är det ett bra sätt att hantera trafikpolitiken? Är det ett mål för statsrådet?

Anf. 41 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! "Vi tänker på de resande, men SJ tänker bara på vinsten." Det säger en biljettexpeditör från Eskilstuna i ett reportage i tidningen Statsanställd som jag tycker att Georg Andersson bör läsa.

Det går inte att komma undan denna debatt genom att raljera med att vi här i riksdagen inte skall diskutera tågtidtabeller eller särskilda banor som har med biljettpriserna att göra. Nej, vi har inte bett Georg Andersson att ta ställning till ett enda sådant exempel, utan vi talar om det system som nu har införts och som inte fungerar tillfredsställande. Det är t.ex. ett fruktansvärt problem med långa köer för många biljettexpeditörer i dag därför att det inte fungerar. De resenärer som har tid och möjlighet att lista ut vägar att gå vid sidan om systemet kan lyckas tjäna mer pengar än de som inte har tid men som gärna skulle vilja resa billigt med tåg.

Som trafikutskottsledamot säger jag, Georg Andersson, att det i dag är miljön som måste avgöra hur mycket vi skall satsa på tåget, och därför vill vpk satsa 45 miljarder på tio år.

Anf. 42 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Maggi Mikaelsson ställer den något enfaldiga frågan om jag vill avveckla all persontrafik i Norrland. Svaret är naturligtvis nej. Riksdagen har också slagit fast att persontrafik på Norrland skall bestå men att det får ske med ett tillskott av statsmedel, vilket riksdagen också välvilligt har ställt upp med.

Viola Claesson refererar någon som säger att SJ tänker bara på vinsten. Om det nu vore så att SJ gick med vinst skulle vi kanske kunna föra en annan diskussion, men det är för att uppnå målsättningen att SJ-verksamheten i rimlig grad skall gå ihop som SJ måste ta ut vissa biljettpriser. Om priserna sedan skall differentieras för att utjämna resandet på tåg som är fullsatta resp. halvfulla eller tomma måste det vara SJ:s sak att bedöma.

Det är väl värt att notera att tågresandet har ökat sedan det nya systemet infördes, med alla dess brister, med förhoppning om att det kan justeras och förbättras. Tågresandet har alltså ökat, och det var målsättningen.

Anf. 43 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om de debattregler som gäller.

Anf. 44 MAGGI MIKAELSSON (vpk):

Fru talman! Det tåg som jag har tagit upp i min fråga, som går till Göteborg, Malmö och de större städerna utanför Stockholm från övre Norrland, är alltså det tåg som inte har röd avgång. Det har hittills haft en rätt bra beläggning, enligt dem som jag har pratat med. Men vad kommer att hända när det plötsligt har blivit dubbelt så dyrt att åka med det tåget? Självfallet kommer det att bli färre passagerare där. Färre passagerare kommer att innebära att det blir mindre lönsamt att upprätthålla trafik på den sträckan. Mindre lönsamt innebär enligt SJ:s sätt att räkna att man minskar trafiken eller kräver att regering och riksdag ställer pengar till förfogande. Vpk är berett att göra det, men frågan är hur långt regeringen är beredd att gå.

Anf. 45 VIOLA CLAEISSON (vpk):

Fru talman! Det verkar som om Georg Andersson inte förstår vad man säger. Vet inte Georg Andersson att det är på det här sättet, trots att vi nu har förklarat det och trots att en rad tidningsartiklar – och telefonsamtal till statsrådet, gissar jag – visar att de övriga resorna utanför systemet med röda avgångar, som många människor inte kan utnyttja, har blivit mycket dyrare och att det är mycket krångligt att tillägna sig biljetterna till röda avgångar. Det är det vi försöker få en principiell diskussion om.

Om Georg Andersson sedan skulle vilja vara snäll och påverka regeringen i den riktningen att det blir mer pengar till SJ och den miljövänliga järnvägen, skall han veta att vpk har funnits där sedan ganska länge och vill anslå mycket pengar.

Anf. 46 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Får jag först säga att jag är väl medveten om debattreglerna, men jag uppmärksammade inte att någon röd lampa lyste när en halv minut

kvarstod av talartiden. Det kanske kan justeras.

Jag förstår mycket väl vad ni säger, Viola Claesson, och jag vet mycket väl hur prisutvecklingen har varit, men jag vägrar att gå in i en diskussion som innebär att regering och riksdag skall sitta som en biljettkommission och bestämma SJ:s biljettpriser. Vi har faktiskt överlämnat till SJ, inom den ekonomiska ram som SJ har fått, att arbeta ut lämpliga tidtabeller och lämplig prissättning.

Anf. 47 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! Jag försöker föra en principiell diskussion, och Georg Andersson hänvisade i sitt svar till vad regering och riksdag förväntar sig av SJ. Men om det nu inte stämmer, det som Georg Andersson och hans partikamrater har förväntat sig av SJ när det gäller att t.ex. föra en vettig rjspolitik, måste en sådan här fråga aktualiseras i riksdagen. Det är därför raseriet och vreden över det system som vi har velat diskutera är så stora i landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1988/89:437 om motorvägsbygget på västkusten

Anf. 48 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Birger Schlaug har frågat mig om regeringen har tillgång till prognoser om hur motorvägsbygget påverkar bilismens omfång.

Framtagandet av arbetsplanen för väg E 6 har föregåtts av en utredning om bl.a. befintliga och framtida trafikströmmar. Den verkliga ökningen av trafiken har blivit större än vad prognoserna förutspått. Detta beror främst på den ökade ekonomiska tillväxten som medfört att flera skaffar sig bil.

Behovet av en ny väg för att främst minska antalet olyckor och för att underlätta utvecklingen i Uddevalla har därigenom accentuerats. Denna utveckling är enligt regeringens bedömning motiv för att åstadkomma en radikal förbättring av kommunikationerna i området.

Någon utarbetad prognos för hur bilismen utvecklas med anledning av att motorvägen förlängs till Ljungskile har inte upprättats.

Anf. 49 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Georg Anderssons svar utgör en aningslös soppa kokad av en regering som ingenting lärt, ingenting begripit och ingenting vill i den här frågan. Det är helt uppenbart. Om jag får tala från hjärtat tror jag inte att Sverige är betjänt av en kommunikationsminister som är så aningslös när det gäller miljöfrågorna, för det är han verkligen. Vi behöver inte någon ny exploateringsminister.

Ja, visst skall antalet olyckor minskas, men då måste man komma till rätta med bilismen som hela tiden ökar. Om ingenting görs kommer, enligt transportrådet, bilismen att öka med 60 % fram till år 2020, och regeringen gör uppenbarligen ingenting för att minska denna utveckling. Konkret innebär det att bilismen kommer att stå för kanske 70 % av koldioxidutsläp-

pen. Regeringen har uttalat att dessa utsläpp inte får öka, men de ökar ju när bilismen ökar. Vi kommer inte att klara det uppställda målet för utsläpp av kväveoxid.

För att våldta den här dalen och för att öka miljöförstöringen satsar nu regeringen 1 000 milj. kr. – en investering i ökad miljöförstöring. Dessutom har länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län gjort en prognos i vilken det klart och tydligt utsågs att utsläppen av kväveoxid kommer att öka.

Om en liten stund kommer det en debatt om sälarna i Norge. Vi är väl alla överens om – i varje fall kommunikationsministern och jag – att sälslakten i Norge är ganska sorglig och upprörande. I somras dog 17 000 säl i Västerhavet en ännu mer långdragen och plågsam död. Dessa säl ar dör till följd av att havet är förstört. Havet är sjukt. Sälarnas immunförsvar är nedsatt, vilket beror på bl.a. övergödningen av havet – en övergödning som härrör från kväveoxiderna, vilka ingår i utsläppen från bilismen. Genom den politik som regeringen för kommer varken havet eller skogen att ha någon chans. Jag undrar: Känner inte kommunikationsministern till den prognos som länsstyrelsen har gjort?

Anf. 50 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får erinra om de debattregler som gäller.

Anf. 51 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Birger Schlaug öser sitt förakt över regeringen. Den fick förtroende vid valet i höstas. Birger Schlaug öser sitt förakt över mig som kommunikationsminister efter det att jag arbetat 16 dagar i kommunikationsdepartementet. Miljöpartiet strävar nu efter att åstadkomma en misstroendeförklaring mot mig, vilket jag inte avser att kommentera. Det får riksdagen ta ställning till.

Birger Schlaug har ställt en fråga som rör det beslut som regeringen fattade förra veckan beträffande motorvägens sträckning de tre sista kilometrarna norr ut mot Ljungskile. Som jag har uppfattat frågan undrar Birger Schlaug om denna motorvägssträcka i sig kommer att leda till en ökad ström av bilar i området. Jag menar att så inte är fallet. Den ökning av bilismen som redan har skett medan vi haft en förfärligt dålig väg med höga olyckstal som följd motiverar att man gör någonting radikalt åt vägförbindelsen i detta område. Det är vad vi försöker göra på bästa möjliga och skonsammaste sätt.

Anf. 52 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! För några veckor sedan uttalade regeringen klart och tydligt att man vill minska bilismen. Hur kan man då fortsätta med att bygga motorvägar? Varför tog inte regeringen chansen när regeringsrätten sade nej? Genom att bygga denna motorväg våldtar man det här området och ökar miljöförstöringen. Vad gör då regeringen? Jo, man bryter mot andan i naturresurslagen, mot regeringsrätten, mot riksdagens beslut om att ett tak för koldioxidutsläppen skall införas, mot beslutet om att kväveoxidutsläppen skall minskas och mot alla de stolta och fina vallöften som regeringen avgett om att miljön är den nya stora frågan. Sedan satsar man 1 000 milj. kr. på att genomföra just detta projekt.

Prot. 1988/89:68
16 februari 1989

*Om motorvägsbygget
i Bohuslän*

Socialdemokraterna är vågmästare i riksdagen. Ni hade kunnat ta chansen att stödja det gröna bältet här i riksdagen och stoppa motorvägsbygget. Varför tog ni inte chansen nu när regeringsrätten sade nej?

Från hjärtat tycker jag att Georg Andersson bör avgå som kommunikationsminister.

Anf. 53 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Förutom att Birger Schlaug fortsätter att bryta mot debattreglerna, missbrukar han också språket när han använder begrepp som våldta och liknande. Men låt vara.

När det gäller sakfrågan menar jag att det knappast är effektivt att begränsa bilismen genom att hålla fast vid en urusel vägförbindelse mellan Ljungskile och Stenungsund. Det leder i stället till ett stort antal olyckor, många med dödlig utgång. Det är inte någon särskilt bra trafikpolitik, och knappast heller någon bra miljöpolitik.

Anf. 54 BIRGER SCHLAUG (mp):

Fru talman! Detta innebär alltså att vår nye kommunikationsminister i dag hävdar att det är helt okej att bilismen ökar. En 60-procentig ökning fram till år 2020 är helt okej. Hur skall ni uppfylla de mål som riksdagen faktiskt har beslutat om när det gäller kväveoxiderna och koldioxiderna?

Man måste inte bygga en motorväg i det sämst lämpade området för att komma till rätta med olyckorna – ett område som är av riksintresse. Det kan inte vara så.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1988/89:439 om motorvägsbygget i Bohuslän

Anf. 55 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Claes Roxbergh har frågat mig om jag är beredd att uppdra åt vägverket att ta fram förslag på ny vägsträckning för väg E 6.

Jag utgår från att frågan är föranledd av regeringens beslut den 9 februari 1989 angående arbetsplan för väg E 6 i vad avser fastigheten Anfasteröd 2:1 i Uddevalla kommun, en sträcka på ca 3 km.

Vägverket har i de utredningar som föregått den fastställda och av regeringen prövade sträckningen utrett ett flertal alternativa sträckningar som av olika skäl befunnits sämre än det nu fastställda förslaget.

Statens naturvårdsverk har bedömt Bratteforsån vara av riksintresse för naturvården. I sitt remissyttrande med anledning av regeringsrättens beslut anser naturvårdsverket att det berörda riksintresset för naturvården inte utgör något hinder för vägbygget. Verket har därför inte något att erinra mot att bygget utförs.

Det aktuella vägförslaget tillgodoser ett angeläget behov av förbättrade trafikförhållanden och framför allt av en säkrare trafikmiljö. Vid en avvägning mellan de motstående intressena har regeringen funnit att vägen

med den sträckning och utformning den nu får bäst tillgodoser kraven på en god hushållning med naturresurserna.

Jag har därför inte för avsikt att ge vägverket i uppdrag att ta fram ytterligare förslag till vägsträckning i det aktuella området.

Anf. 56 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Detta vägprojekt var ju ett beställningsarbete av sysselsättningskäl – inte något som i första hand berodde på olyckor eller på att man behövde den här vägen. För dessa pengar hade man faktiskt kunna få en förbättrad väg ända till Norge. Då hade man dessutom förbättrat den vägsträcka som har störst olycksbelastning.

Statens naturvårdsverk förklarade den 21 december 1987 detta område vara av riksintresse. Det står i naturresurslagen att om ett område är av riksintresse för flera oförenliga ändamål, skall enligt den paragrafen företräde ges åt det eller de ändamål som på lämpligaste sätt främjar en långsiktig hushållning med marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt.

Tittar man i kommunikationsministerns skrivna svar på min fråga, finner man att det står så här:

”Det aktuella vägförslaget tillgodoser ett angeläget behov av förbättrade trafikförhållanden – – –. Vid en avvägning mellan de motstående intressena har regeringen funnit att vägen med den sträckning och utformning den nu får, bäst tillgodoser kraven på en god hushållning med naturresurserna.”

Det tycker jag är ett mycket anmärkningsvärt sätt att resonera. Det går nämligen inte att komma ifrån att vi bygger en onödigt kostsam väg, en motorväg i stället för ett enklare alternativ. Vi förstör dessutom fullständigt Bratteforsåns dalgång. Genom att låta bli att exploatera den dalgången kunde vi ha erbjudit en bättre hushållning med naturens resurser. Dessutom är de två alternativa lägen som är utredda sämre än detta. Övriga alternativ är inte ens utredda. Inte heller en förbättring av den nuvarande vägen är utredd.

Anf. 57 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Låt mig först säga att när det gäller alternativ så har vägverket undersökt sammanlagt 120 mil alternativa vägsträckningar för att få fram den bästa vägsträckningen på 4 mil som skulle åstadkommas. Veldigång många alternativ har alltså undersökts.

Claes Roxbergh säger att vägen inte i första hand behövs av säkerhetsskäl. – Vägen behövs av flera olika skäl, men säkerhetsskäl är utomordentligt tungt vägande. När Claes Roxbergh gör sig till tolk för vad han tydligen menar att befolkningen anser, skulle jag vilja fråga: Har Claes Roxbergh någon förankring för sina åsikter hos ortsbefolkningen, som närmast berörs av detta vägbygge?

Naturvårdsverket har yttrat sig. Vi har mycket noga studerat dess yttrande. Verket har inte några erinringar mot att projektet genomförs på det sätt som nu har föreslagits. Claes Roxbergh menar att man skulle kunna genomföra detta projekt utan att röra Bratteforsån. I så fall skulle vi på nytt få börja helt från början och bortse från att 100 miljoner redan investerats i det pågående vägbygget. Att göra en vägsträckning från det pågående vägbygget fram till Ljungskile går inte utan att beröra Bratteforsån.

Övergången av Bratteforsån sker nu på det mest skonsamma sättet. Jag har själv på ort och ställe studerat frågan, och jag är beredd att hålla med vägverket och naturvårdsverket i deras bedömningar.

Anf. 58 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Låt oss först göra klart att den mest olycksdrabbade sträckan är den norr om Uddevalla – inte den söder om Uddevalla. Det är sträckan norr om Uddevalla som det egentligen vore mest angeläget att förbättra. Grundanledningen till att det blev en motorväg och det här alternativet var ju sysselsättningspaketet i Uddevalla. Grundanledningen var inte att det behövdes en väg utan att Volvo ville etablera sig i Uddevalla och att Volvo ville transportera på väg i stället för på järnväg. Hade vi tagit denna miljard i anspråk på annat sätt hade vi kunnat förbättra vägen till Norge. Vi hade kunnat satsa på att förbättra Bohusbanan ordentligt. Det är detta, att vi inte valt sådana alternativ i stället, som jag avser när jag talar om huvudlös trafikpolitik. Hela projektet är fel från första till sista stund. Första beslutet var galet, andra beslutet var galet, tredje beslutet var galet, beslutet i torsdags var galet. Man kan se det så att beslutet i torsdags var droppen som kom bägaren att rinna över. Man kan säga att det var det beslutet som kom vårt tålmod att brista och fick oss att söka stöd för en misstroendeförklaring.

Anf. 59 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jag skulle egentligen vilja ha ett besked från Claes Roxbergh om han anser att det behövs en radikal förbättring av vägförbindelserna från Ljungskile och söder ut. Det är det som vi nu diskuterar. Behövs det en radikal förbättring av denna vägförbindelse, en breddning och uträtning av vägen? Om så är fallet, hur tänker sig Claes Roxbergh att åstadkomma detta utan att göra betydande ingrepp? Om man skall bredda och plana ut den befintliga vägen, så försäkrar jag att man kommer i delo med väldigt många starka intressen.

Anf. 60 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Det viktiga i vad jag säger är att alternativet att förbättra och bredda den nuvarande vägen inte ens är utrett. Visserligen har vägverket studerat ett antal alternativ, men en fullständig utredning har man gjort bara av tre alternativ: det nu påbörjade alternativet och två alternativ som är sämre för Bratteforsåns dalgång. Det är mycket allvarligt att regeringen inte ens prövat de andra alternativen tillräckligt noggrant. Det är det som är graverande.

Sedan har vi det förhållandet som Birger Schlaug tog upp, nämligen problemet med bilismens tillväxt. När vi bygger ut och höjer vägens standard ökar trafikvolymen. Vi för i realiteten över trafik från järnvägen till vägarna, vilket får till följd att föroreningarna accelererar i fråga om kvävedioxid och koldioxid.

Anf. 61 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Avslutningsvis vill jag säga att Claes Roxbergh och miljöpartisterna försöker sprida misstro mot dem som har haft beröring med detta

projekt från första stund. De lyssnar inte på argumenten. Jag har sagt, och det har sagts många gånger, att vägverket ingående har analyserat 120 mil för att få fram denna sträckning på 4 mil. Jag närmade mig denna fråga helt förutsättningslöst, prövade och frågade efter alternativ vid kontakter och samtal både med trädkramare och andra och med vägverket. Vi har kommit fram till att det som nu beslutats är det bästa alternativet. Men det innebär naturligtvis, liksom alla vägprojekt, ingrepp.

Anf. 62 CLAES ROXBERGH (mp):

Fru talman! Avslutningsvis: Det allvarliga, som vi ser det, är att vi lägger ut 1 miljard på detta vägprojekt, som blir dyrare och dyrare, i stället för att satsa pengarna på en vägpolitik och trafikpolitik som gynnar vår miljö och som leder fram till de mål som riksdagen satt upp och beslutat om. Det kan inte vara meningen att vi skall satsa pengarna på att bygga en väg som innebär att t.ex kvävedioxidutsläppen skall öka i stället för att minska. Det kan inte vara rimligt. Vi måste satsa våra tillgängliga pengar på att få ner utsläppen, att få över trafiken på järnvägen och på att rusta upp Bohusbanan.

Varför får Bohusbanan inte några pengar? Varför får eldriven kollektivtrafik i storstäderna inte några pengar? Varför rustar vi inte upp Boråsbanan, etc.? Vi plöjer ner miljön på miljön i detta eländiga projekt.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1988/89:443 om konkurrens på flyglinjen Sturup-Bromma/Arlanda

Anf. 63 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig om jag är beredd att vidtaga åtgärder så att flygbolag utöver SAS får rätt att konkurrera på linjen Sturup-Stockholm.

De riktlinjer för den svenska inrikesflygtrafiken som beslutats av regering och riksdag innebär att flygbolagen SAS och Linjeflyg också fortsättningsvis skall ha en prioriterad ställning i den nationella flygtrafikförsörjningen. Detta innebär att SAS och Linjeflyg har en ensamrätt till flygtrafik inom ramen för det inrikes primärnätet, där också linjen Malmö-Stockholm ingår.

Det ärende som Sten Andersson tar upp i sin fråga bereds för närvarande inom kommunikationsdepartementet, och jag kan inte föregripa regeringens kommande ställningstagande.

Anf. 64 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag tackar för svaret.

Bakgrunden till frågan är att ett flygbolag i Malmö har sökt tillstånd att fyra gånger per dag trafikera linjen Malmö-Stockholm. Man säger att man kan sänka biljettpiserna med 25 % jämfört med vad som gäller i dag.

Nu säger herr statsrådet att majoriteten i riksdagen har beslutat att SAS även framöver skall ha en monopolställning när det gäller flygtrafiken i

Sverige. Det är litet förvånansvärt. Inom ett stort antal andra områden har vi en bred politisk enighet om att monopol inte gynnar konsumenterna. Varför skall man då bibehålla monopolet när det gäller den inrikes flygtrafiken?

Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet: Har statsrådet ambitionen att verka för att i första hand gynna dem som flyger och inte, som i dag verkar vara fallet, att gynna SAS och dess monopolställning? Vi har ju inte ett flygbolag för flygbolagets skull, utan vi har ett flygbolag för att människor skall kunna flyga till rimliga priser. Ger vi då andra flygbolag möjlighet att konkurrera med SAS blir risken säkert uppenbar att även SAS på sikt kommer att sänka sina priser.

Anf. 65 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Utan att gå in på den sakfråga som Sten Andersson har tagit upp vill jag bara säga att jag tycker att det är viktigt att vi har ett flygtrafiknät som så långt det är möjligt täcker hela landet. Det är klart att det går att sälja ut vissa godbitar, om jag får uttrycka det så, på det nätet, men det kan då innebära att de mindre lönande sträckorna kommer i ett ännu sämre läge än i dag. En sådan utveckling är jag inte beredd att medverka till.

Det är faktiskt så att förbindelser inte saknas mellan Stockholm och Malmö. Enligt vad jag har tagit reda på finns det ca 15 dagliga förbindelser på vardagarna på den linjen.

Anf. 66 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Fru talman! Jag hoppas att jag uttryckte mig så tydligt att man inte kunde uppfatta det så att jag menade att förbindelser mellan Malmö och Stockholm saknas. Det sade jag inte. Däremot, herr statsråd, saknas konkurrensen. Hade vi fått en sådan, hade andra flygbolag fått en chans att konkurrera med SAS och hade SAS monopol tagits bort, hade det, tror jag, varit bra både för SAS och framför allt för den flygande allmänheten. Om man jämför svenska flygbolags biljettpreiser med de priser som flygresor betingar utomlands är svenska priser i dag tyvärr höga.

Man talar ibland, fru talman, om svenska folkets järnväg. Om vi skall fortsätta med den förda politiken på flygområdet lär det dröja mycket lång tid innan vi kan tala om svenska folkets flyg. Med de priser som SAS i dag tar kostar det skjortan för allmänheten att flyga.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1988/89:450 om miljökraven vid motorvägsbyggen

Anf. 67 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Viola Claesson har frågat mig om naturresurslagen inte gäller motorvägsbyggnationer eller om utbyggnaden av E 6 är ett specialfall.

Naturresurslagen gäller vid prövning av fastställelse av arbetsplan enligt väglagen och därmed även för motorvägsbyggen inkl. väg E 6 i Bohuslän.

Naturresurslagen ger inget ovillkorligt skydd för områden av riksintresse för naturvården. Skyddet gäller bara mot åtgärder som bedöms påtagligt

skada de riksintressanta naturvärdena. Om ett konkurrerande och oförenligt intresse också är av största betydelse från rikssynpunkt kan detta i ett visst fall ges företräde.

Den prövning som regeringen har gjort är en prövning enligt naturresurslagens regler. Prövningen gick ut på att göra en avvägning mellan i det aktuella fallet två konkurrerande intressen med beaktande av *alla* i ärendet förekommande omständigheter.

Därvid har regeringen, i likhet med bl.a. naturvårdsverket och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, funnit att den aktuella sträckningen är förenlig med bestämmelserna i naturresurslagen om skydd för områden av riksintresse för naturvården. Även i fortsättningen kommer regeringen, i förekommande fall, att omsorgsfullt pröva hur naturresurslagen inverkar på olika vägbyggnadsföretag.

Anf. 68 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! Det här är det värsta jag har varit med om sedan jag blev riksdagsledamot! Regeringen tycks ha tappat all sans. Georg Andersson påstår att just ett par mil väg i Bohuslän är så otroligt intressant för hela det svenska samhället att man kan gå emot hela naturresurslagen! Skall det vara demokrati?

”Vår stund på jorden, kamrater, skall bli den stund då vi återupprättar respekten för människan och naturen i samspel! Vi skall, under vår livstid, återskapa vår barndoms gröna skogar, rena friska luft och klara källsprång.”

Så lät miljöministern på SAP-kongressen 1987.

Känner Georg Andersson, som en av Birgitta Dahls ”kamrater”, inte avsky över hur genomfalskt Birgitta Dahls litterära miljöupprop dånar över Bratteforsåns dalgång?

Jag vill betona att vpk misstror hela regeringen för dess högerkantring och för dess svaghet för de stora bolagen. Kjell-Olof Feldt är höken i sammanhanget. Men hans löfte till Gyllenhammar att bygga vägen i utbyte mot en bilfabrik fungerar tydligen som en helig lag som står över den lagstiftande jordiska församlingen. Regeringen kunde inte, fru talman, lugna sig ens tills konstitutionsutskottet hade behandlat min anmälan om Bratteforsån.

Jag vill fråga Georg Andersson: Är Georg Andersson och regeringen i övrigt nu beredd att ändra naturresurslagen så, att några mil väg i ett av våra landskap får en sådan betydelse att den kan sabotera vad hela riksdagen har lagstiftat om till skydd för miljön?

Anf. 69 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Nu sällar sig också Viola Claesson till dem som öser sitt förakt över denna regering, som ”tappat all sans”. En regering måste fatta beslut och måste göra svåra avvägningar. Det behöver vpk sällan göra. Man kan flyta på vägen och sjunga med änglarna. Men att fatta de konkreta besluten när motstridiga intressen står emot varandra kan man avstå från när det bäst passar! Det kan inte en regering göra.

Om man skall bygga en väg måste man förändra i naturen. Då gäller det att göra det på ett skonsamt sätt och med beaktande av de motstående intressena. Vi har gjort det.

Är det här demokrati, frågade Viola Claesson. Ja, vad är demokrati för Viola Claesson? Vilken majoritet har Viola Claesson bakom sig för att kräva att motorvägsbygget i Ljungskile skall stoppas av den anledningen att det har inkommit besvär över sträckningen de sista tre kilometerna? Hur har Viola Claesson tänkt sig att man skall förfara med de vägbankar som har byggts upp för 100 milj. kr.? Hur har Viola Claesson tänkt sig att man skall ordna en väg mellan Ljungskile och Stenungsund utan att komma i delo med några motstående intressen? Det klarar inte Viola Claesson, men nu kan hon opponera och protestera och låtsas som om detta inte rymde några konflikter.

Anf. 70 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! Jag tror att många med mig mår fysiskt illa av att höra på dessa floskler, rent ut sagt. Jag är en av många, tyvärr alltför få i detta hus som har varit tillsammans med trädskramarna i Bohuslän. Jag har också sedan 1985 tagit upp dessa frågor här i riksdagen, och jag har haft hela mitt parti bakom mig. Det fanns verkligen tillfällen för Georg Andersson och hans partibröder och -systerar att sätta stopp i god tid.

Jag ser att Maj-Lis Lööv sitter här i kammaren. Jag har haft debatter också med henne om detta. Det glädde mig oerhört när broderskaparna, det socialdemokratiska kvinnoförbundet och SSU ville vara med om att stoppa motorvägsbygget, ScanLink osv., men det håller ju inte.

Hur kan Georg Andersson påstå att vpk inte känner ansvar? Jag har här i kammaren ett par gånger frågat både Birgitta Dahl och Sven Hulterström om man hade undersökt konsekvenserna för miljön och för naturen. Jag har fått svar på det. Georg Andersson talar om att "sjunga med änglarna". Vi håller oss på jorden, och vi vill skydda den, Georg Andersson.

Anf. 71 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jag betvivlar inte att Viola Claesson har hela sin partigrupp om 21 ledamöter här i kammaren med sig, men hur stora grupper i det berörda området har hon bakom sig när hon kräver att hela det här projektet skall stoppas? Och vilka alternativ presenterar Viola Claesson för att klara detta vägbygge utan att komma i delo med andra starka intressen? Jag bedömer att vi i det här fallet har gjort den avvägning som är den bästa, och vi har gjort det med stöd av alla remissinstanser, inkl. naturvårdsverket. Jag betvivlar inte dess ambition att värna om naturvården.

Anf. 72 VIOLA CLAESSION (vpk):

Fru talman! Jag tycker uppriktigt synd om Georg Andersson. Han har under en halvtimme till oss ställt kanske ett tjugotal frågor, trots att det är vi som till honom skall ställa viktiga frågor som vi vill ha svar på. Han vill att vi skall ta i anspråk den minut som vi har till förfogande, för att svara på hans frågor. Jag frågar Georg Andersson: Vad tänker regeringen göra för att ändra naturresurslagen så, att ett sådant här illdåd och miljömord inte blir möjligt i fortsättningen? Mitt alternativ är bl.a. att satsa 45 miljarder under tio år på den svenska järnvägen, att bygga ut och rusta upp Väst kustbanan och Bohusbanan, att flytta över tunga transporter från landsväg till järnväg

och att se till att det finns en kapacitet för att ta emot trafiken.

Men jag skulle aldrig, fru talman, drömma om att satsa 1,2 miljarder på en mindre vägsträcka, när den summan kan användas till att rusta upp hela vägen ända upp till Norge, en sträcka om många mil.

Det här projektet är det dummaste projekt som regeringen och Gyllenhammar har enats om.

Anf. 73 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jag har inte för avsikt att initiera en ändring av naturresurslagen. Jag tycker att den är bra och viktig och att den har en stark skyddsfunktion. Men den kan inte utgöra ett sådant obligatorium att inga förändringar kan ske, om andra, ännu starkare riksintressen står emot. Jag försäkrar Viola Claesson att också en kraftig utbyggnad av järnvägsnätet, vilket jag hoppas att vi kan genomföra, i olika områden kommer att leda till dragningar där olika intressen står mot varandra.

Anf. 74 VIOLA CLAESSON (vpk):

Fru talman! Men, Georg Andersson, finns det någon lag som kommunikationsministern kan peka på som säger att den väg i Bohuslän som har föranlett den här enorma trädfällningen, som bl.a. berör flera hundra år gamla ekar, är ett riksintresse? Finns det någon myndighet som har sagt att ett par mil motorväg i Bohuslän är ett riksintresse?

Det som jag talar om är den natur och den miljö med flodpärlmusslor och ekbestånd, hela denna del av Brattefors dalgång, som anses vara ett riksintressant objekt, värt att skydda med stöd av naturresurslagen. Jag var med om att fatta beslut om den lagen här i kammaren, men varken jag eller någon av mina partikamrater har varit med om att stifta någon lag som säger att några mil motorväg i ett av våra många län är ett riksintresse. "Riksintresset" är i så fall något vid sidan om, och det handlar om Volvo och Gyllenhammar, eller hur?

Anf. 75 Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Den som inte är beredd att betrakta dragningen av en Europaväg som ett betydande riksintresse har nog inte riktigt förstått vad riksintresse handlar om.

Anf. 76 VIOLA CLAESSON (vpk):

Fru talman! En sista gång: Vilken lag säger att hänsynen till några mil motorväg och ett löfte till en hög industrimagnat i det här landet skall stå över naturresurslagen – och just denna bit väg i Bohuslän?

Kan regeringen inte ingripa för att stoppa den här förödelsten?

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 77 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Jerry Martinger har, med anledning av ett uttalande av mig i Rapport om polisens resurser, frågat mig på vilka omständigheter jag grundar mitt uttalande.

I mitt uttalande i Rapport sade jag ingenting om huruvida jag anser att polisen har tillräckliga resurser eller ej. Vad jag framhöll var att frågan hur polisen skall använda sina resurser måste avgöras efter vissa prioriteringar. När resurserna – som här i Stockholm – är knappa blir prioriteringarna ännu viktigare. Det är naturligtvis inte något som är särskilt utmärkande för polisverksamhet utan gäller på alla områden.

Intervjun handlade om ungdomsbrottsligheten. I årets budgetproposition framhåller regeringen att insatser mot ungdomsbrottsligheten hör till de områden som polisen särskilt bör prioritera. Där betonas också att det oroväckande ungdomsvåldet skall motverkas med kraft.

Jag har förstått att det inom polisen finns de som har uppfattat mitt uttalande som kritik mot deras arbete. Intet är mig mer främmande. Polisen utför ett ytterligt förtjänstfullt arbete, och inte minst dess insatser för att motverka ungdomsbrottslighet är värda allt erkännande.

Anf. 78 JERRY MARTINGER (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga.

Justitieministerns uttalande i TV 2:s Rapport den 9 februari löd: "Polisen *har* resurser. Frågan är hur polisen använder sina resurser. Det är en prioriteringsfråga."

Även om justitieministern i dag har försökt nyansera sitt uttalande, kommer hon inte ifrån att hon i TV spontant givit uttryck för en uppfattning som inte kan tolkas på annat sätt än så, att hon egentligen anser att polisen inte behöver någon förstärkning av sina resurser och att det är polisens eget fel om man inte klarar av att fullgöra sina uppgifter.

Justitieministerns uttalande i TV och här i kammaren i dag om vikten av prioriteringar gör att jag vill fråga justitieministern om det är regeringens avsikt att återkomma med närmare anvisningar till polismyndigheterna om *hur* prioriteringarna skall göras. Inom polisen förväntar man sig säkert någon form av vägledning från regeringens sida efter justitieministerns uttalande.

Det är inte så konstigt, fru talman, att man inom polisen tagit illa vid sig av det här uttalandet. Våra polismän utför ett mycket bra jobb med de knappa resurser de har. Men det är ett tungt jobb, ett dåligt betalt jobb som innebär att privatlivet många gånger måste komma i andra hand, ett jobb som sliter oerhört hårt på både kropp och själ, ett jobb där man ständigt måste ta emot kritik från allmänheten, antingen därför att man inte har möjlighet att besöka en brottsplats eller därför att man inte hinner åtgärda de anmälningar som kommer in. Oavsett vad justitieministern säger kan man inte prioritera allt. Man måste ha mer resurser.

Poliskåren har minskat med nästan 2 000 personer under 1980-talet. Bara i Stockholm finns det nästan 600 poliser färre än för fem sex år sedan. Och det

är naturligtvis Stockholmspolisens mål att återfå de här polismännen. Men enligt justitieministerns TV-uttalande skulle det tydligen finnas för många poliser i Stockholm om man återfick den personal som man förlorat under de senaste åren.

Jag tror att polisen skulle sätta stort värde på om justitieministern inte bara här i kammaren utan också i TV ville uttrycka lika stor förståelse för polisens situation som hon i sistnämnda medium gjort för biltjuvarna.

Anf. 79 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Jerry Martingers tolkningar av mina uttalanden får stå för Jerry Martinger själv.

I anslutning till det som Jerry Martinger säger vill jag emellertid erinra om att regeringen i årets budgetproposition har föreslagit en åtgärd som på längre sikt skall motverka att polisen har svårigheter att rekrytera tjänstemän till sina tjänster. Antalet polisaspiranter till polishögskolan skall öka.

Vidare kommer regeringen redan under innevarande budgetår att besluta att löneandel för vakanta polistjänster får tas i anspråk för en förstärkning inom det administrativa området.

Efter det att riksdagen har tagit ställning till regeringens budgetproposition kommer regeringen i vanlig ordning att utfärda regleringsbrev för polismyndigheterna och där närmare precisera prioriteringar.

Anf. 80 JERRY MARTINGER (m)

Fru talman! Den kris som i dag råder inom polisen beror i första hand på att det alltsedan socialdemokraterna återkom till makten 1982 rekryterats för få nya aspiranter till polishögskolan. Visserligen är det bra att man nu föreslår en ökning, men jag vill erinra om att det under den borgerliga regeringsperioden mellan 1976 och 1982 antogs sammanlagt 4 124 polisaspiranter. Under de sex åren efter 1982 har det antagits bara 1 360 aspiranter. Så är läget.

Nu räcker det inte med de 600 som regeringen föreslagit – det måste bli en ytterligare ökning.

Det hade därför varit värdefullt om regeringen också föreslagit en ökning av antalet administrativa tjänster, för då kunde vi direkt få ut många av de polismän på gatan som i dag sitter inomhus och utför administrativa göromål. Men det har regeringen inte föreslagit.

En ökning av antalet polisaspiranter till polishögskolan, som är det förslag justitieministern hänvisar till, ger genomslag först om tre år – utbildningen tar ju tre år!

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1988/89:457 om förbud mot patentering av genetiskt manipulerade organismer

Anf. 81 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Martin Olsson har frågat mig om regeringen avser vidta åtgärder för att nationellt förbjuda patentering av genetiskt manipulerat

material och internationellt verka för ett förbud.

Jag har redan tidigare, som svar på en fråga av likartat innehåll, förklarat här i kammaren att jag avvisar tanken på patent på genmanipulerade levande varelser. Denna tanke menar jag bör komma till uttryck både i den svenska patentlagstiftningen och i den internationella regleringen på området. Sverige har också aktivt verkat för detta i det internationella arbetet.

Vilka gränser vi skall sätta för andra biotekniska uppfinningar är en oerhört komplicerad fråga. Den inrymmer inte minst grundläggande etiska aspekter. Det är därför jag i den debattartikel som Martin Olsson hänvisat till har välkomnat en öppen debatt om dessa frågor. Frågorna kommer ju för övrigt att prövas av riksdagen med anledning av de motioner i ämnet som har väckts under den allmänna motionstiden i år.

Mot den här bakgrunden anser jag att det är för tidigt att inta en definitiv ståndpunkt beträffande vilka gränser som skall sättas för möjligheten att patentera biotekniska uppfinningar. Allmänt bör strävan dock vara att finna etiskt godtagbara lösningar som kan vinna en bred uppslutning, inte bara här i riksdagen utan också på det internationella planet.

Anf. 82 MARTIN OLSSON (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret på min fråga. Den frågan var en av fem frågor som vi centerpartister har ställt denna vecka inom det biotekniska området.

Skall man kunna ta patent på s.k. levande materia, alltså växter och djur? Det är en fråga som många med oro ställer sig med hänsyn till utvecklingen inom biotekniken och eftersom det redan är möjligt i USA att patentera liv och förslag framlagts till EG-direktiv som går i samma riktning. Förslaget till EG-direktiv, som utformats utifrån industrins och inte jordbrukets önskemål, innebär inga hinder för patent på levande varelser eller på processer varmed levande varelser tillverkas eller förändras. Allt levande kan enligt detta förslag bli föremål för patentering.

Inom centern anser vi att forskningen måste underordnas respekten för livet. Vi har klart tagit ställning mot patentering av liv. Vi anser att etiska, inte ekonomiska och industriella, bedömningar skall vara avgörande vid ställningstagandet till dessa synnerligen viktiga frågor. Vi vill inte vara med om att liv blir en patenterad uppfinning som skall ge royalties och licenspengar.

Mot bakgrund av både den vetenskapliga och den patenträttsliga utvecklingen, liksom strävandena efter harmonisering med EG inom en rad områden, har jag ställt min fråga om regeringen avser att motsätta sig en utveckling mot patentering av liv i vårt land och om regeringen är beredd att internationellt verka för förbud. Svaret är ganska positivt.

Sverige vill ju vara ett föregångsland, som ur miljömässiga och humanistiska synpunkter försöker skapa en opinion i världen – det har vi ju lyckats med i många fall.

Jag undrar vad regeringen avser göra för att vi även när det gäller patent på liv skall gå i spetsen för att etiska, inte kommersiella, intressen blir avgörande för utvecklingen.

Anf. 83 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Jag vill bara erinra om att Sverige har tagit vissa initiativ. Jag anser att vi går i spetsen när det gäller den internationella utvecklingen i fråga om vilka gränser som skall gälla inom patenträtten.

Avslutningsvis vill jag bara erinra om att frågan om vad vi skall acceptera av genetisk manipulation av levande varelser inte i första hand är en patenträttslig fråga, utan det är fråga om ställningstaganden av etiskt slag, som måste göras på ett mera generellt plan. Givetvis skall sedan också patentlagstiftningen anpassas till sådana grundläggande ställningstaganden.

Anf. 84 MARTIN OLSSON (c):

Fru talman! Jag är väl medveten om att patentförbudet inte är tillräckligt. Det är bara en av många åtgärder för att vara med och bidra till en etiskt försvarbar bioteknisk utveckling.

Anledningen till att jag ställde min kompletterande fråga om regeringens åtgärder på det internationella planet är att det i svaret talas om att Sverige har aktivt verkat i det internationella arbetet. Men det framstår i vart fall inte som särskilt kraftfullt att man skall fortsätta att verka, på vad sätt och vad man i så fall tänker göra.

Justitieministern skall emellertid veta att i arbetet för att slå vakt om livet och motverka en utveckling i världen i riktning mot patentering av liv har justitieministern ett brett stöd. Vi förväntar oss att regeringen skall vara kraftfullt agerande internationellt på detta område, liksom regeringen har kunnat vara på många andra områden, där vi har försökt få grundläggande värderingar utifrån svenska och humanistiska synpunkter att slå igenom i världsoptionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1988/89:460 om anordnandet i Köpenhamn av en samlingsplats för narkomaner

Anf. 85 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Karin Ahrland har mot bakgrund av tidningsuppgifter om att man i Köpenhamn anordnat en samlingsplats för narkomaner frågat mig om regeringen avser att ta upp denna fråga med den danska regeringen och framföra Sveriges mycket kritiska syn på det redovisade arrangemanget.

Det är väl bekant att svensk och dansk narkotikapolitik skiljer sig från varandra i flera hänseenden. Det här är frågor som diskuteras återkommande vid de kontakter som förekommer mellan olika företrädare för regeringar och departement inom de nordiska länderna. På narkotikaområdet sker detta bl. a. inom ramen för det särskilda nordiska kontaktmanorgan som inrättats på initiativ av de nordiska justitieministerna.

Ett arrangemang av det slag som Karin Ahrland beskriver skulle vara otänkbart i Sverige. Detta är självfallet en ståndpunkt som kommer att redovisas vid det löpande samarbete som finns mellan de nordiska länderna.

Under detta anförande övertog andre vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Prot. 1988/89:68
16 februari 1989

*Om anordnandet i
Köpenhamn av en
samlingsplats för nar-
komaner*

Anf. 86 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag får tacka justitieministern för svaret.

Visserligen har vi inga fasta förbindelser mellan Skåne och Köpenhamn, sådana som vi från folkpartiet i Malmö önskar. Däremot har vi en ganska stor personlig trafik, och bristen på en bro har inte på något sätt hindrat narkotikamissbrukare att åka till Köpenhamn.

Det är inte tillåtet att läsa tidning i kammaren, men man kanske får citera. Rubrikerna löd häromdagen: "Här byggs knarktorget" och "Byens turister ska slippa se knarkarna". Det betyder att av hänsyn till turisterna har danska myndigheter nu bestämt sig för att underlätta för sprutnarkomanerna. Myndigheterna är "naturligtvis medvetna om att detta inte löser narkotikaproblemet, men vem har någonsin hört talas om en lösning på det problemet?"

Man kan åtminstone säga att det är svårt att lösa problemet. Det vet alla som har försökt. Men det betyder inte att man för den skull får lov att underlätta knarkandet så som myndigheterna är beredda att göra i Köpenhamn. Den svenska socialattachén har också sagt att det som nu händer strider mot alla kända principer för hur man går till väga i kampen mot narkotikan. Det här reservatet blir samhällets signal om att man nu accepterar hanteringen.

Herr talman! Det är alldeles riktigt som justitieministern säger att den danska och den svenska narkotikapolitiken skiljer sig från varandra. Jag vet också att det förekommer kontakter. Politiken skiljer sig, precis som åsikterna om energipolitiken. Den svenska regeringen har ju gått den danska till mötes bitvis genom att stänga ett av de säkraste kärnkraftverken på grund av protester i Köpenhamn.

Jag skulle gärna vilja att justitieministern när Nordiska rådet om tio dagar sammanträder här i debatten förklarar för danskarna att detta är ett problem i Sverige som förvärras av den mycket underliga danska narkotikapolitiken. Det går bra att ta upp det i debatten här i kammaren.

Anf. 87 Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Herr talman! Jag vill gärna ännu en gång understryka för Karin Ahrland att regeringen på vanligt sätt naturligtvis kommer att ta upp frågan om hur narkotikabekämpningen bedrivs i de nordiska länderna. Jag är övertygad om att vid nästa möte inom ramen för vårt samarbete med Danmark kommer frågan att tas upp.

Jag tror att vi får erinra om att det i det nordiska samarbetet krävs ändå en viss respekt för varje lands integritet. Just i dessa "sälldagar" känner jag att man måste tänka efter med vilka ordalag man närmar sig sina nordiska brödraländer och kritiserar deras handlande.

Anf. 88 KARIN AHRLAND (fp):

Herr talman! Jag är helt ense med justitieministern om att vi skall ha respekt för lagstiftningen i varandras länder. Men vi kan ju också från svensk sida kräva respekt från dansk sida när det gäller vår åsikt. Jag kan inte tänka mig att det finns någon dansk politiker som öppet skulle säga att det är bra att

man knarkar, även om det inte är förbjudet som i Sverige. Det är därför som jag tycker att justitieministern i denna fråga skall höja rösten när Nordiska rådet snart sammanträder här.

Prot. 1988/89:68
16 februari 1989

Om rättssäkerheten för
flyktingar

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1988/89:433 om rättssäkerheten för flyktingar

Anf. 89 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Mot bakgrund av ett radioprogram "Förmiddag i P1" och av att JO nyligen gjort en bedömning i två ärenden angående avvisning har Gullan Lindblad frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att utlänningslagen skall följas och för att rättssäkerheten för flyktingar skall ökas.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att Sverige *inte*, såsom refererats i frågan, utvisar personer till länder där vi vet att de är utsatta för förföljelse. Det avgörande vid den individuella prövningen är om risk för förföljelse kan antas föreligga. Varje utlänningsärende bedöms individuellt. De personer i vars ärenden saken bedöms vara tveksam får stanna enligt principen "hellre fria än fälla". Enbart det förhållandet att utlänningsbeslut kommer från ett visst land innebär alltså inte att han eller hon automatiskt får stanna i Sverige.

De två ärenden där JO nu har gjort en bedömning avser avvisningsbeslut som har fattats av polisen och invandrarverket under år 1987.

Regeringen kom också vid denna tid att uppmärksamma att det förekommit felaktiga avvisningsbeslut och har i dessa ärenden undanröjt besluten. Regeringen har funnit att polisen borde ha överlämnat avvisningsärendena. Polisen hade inte rätt att dessförinnan pröva om skälen var tillräckligt starka. Regeringen har också i sina beslut i de fall när polisen agerat felaktigt påtalat för invandrarverket att verket skulle ha övertagit ärendena och gjort en självständig bedömning.

Jag har erfarit att tillämpningen av bestämmelserna i utlänningslagen i dessa delar härefter på det hela taget har skett på ett riktigt sätt.

Nyligen har ett förslag om en ny utlänningslag remitterats till lagrådet. I förslaget beaktas flera rättssäkerhetsaspekter. Frågan om direktavvisning av asylsökande kommer enligt förslaget i fortsättningen att handläggas av invandrarverket. Handläggningstiden kommer att kortas, vilket också har fördelar ur rättssäkerhetssynpunkt. Det föreslås också att inslaget om muntlig förhandling skall ökas.

Mitt svar till Gullan Lindblad är därför, dels att regeringen i sin rättstillämpning i de enskilda ärendena gett klara besked till myndigheterna om hur lagen skall tillämpas, dels att det i det pågående lagstiftningsarbetet föreslagits åtgärder för att stärka rättssäkerheten ytterligare. Något utrymme för den typ av fel som JO påpekat kommer inte att finnas.

Anf. 90 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka invandrarministern för svaret.

Frågan bygger på ett par JO-ärenden. I det ena fallet gällde det ett klagomål i ett ärende rörande en statslös man från Libanon som skulle

avvisas. Mannen och hans advokat fick ingen delgivning av avvisningsbeslutet, och polisen överlämnade inte ärendet till invandrarverket – vilket skulle ha skett enligt lag.

I det andra fallet handlade det om ett inspektionsärende rörande två ungerska makar som var förföljda på grund av att de inte ville bli medlemmar i kommunistpartiet. Även här fattade polismyndigheten beslut om direktavvisning utan att kontakta invandrarverket.

Enligt JO faller båda ärendena under bestämmelsen i 20 kap. 1 § brottsbalken om myndighetsmissbruk. Men på grund av den praxis som har utarbetats och som är förankrad på åtminstone verksledningsnivå inom invandrarverket fann JO det oskäligt att ställa enskilda beslutsfattare till svars för åsidosättande av lagen. JO tillägger i ett av ärendena: "Huruvida det finns godkännande på ännu högre nivå ankommer det inte på mig att bedöma."

Detta är naturligtvis mycket grava anklagelser från JO:s sida. Som ledamot i det utskott där vi behandlar dessa ärenden har jag helt enkelt funnit det vara min skyldighet att ställa denna fråga till invandrarministern. Jag tycker att svaret verkar positivt, och regeringen har också undanröjt avvisningsbeslutet i dessa ärenden. Men för att få det alldeles klargjort vill jag fråga: Kan jag tolka svaret så, att det som har hänt i dessa ärenden absolut inte har något godkännande från regeringens sida? Är det så, enligt de efterforskningar som jag förmodar att invandrarministern har gjort, att polismyndigheterna har utsatts för ett visst tryck från invandrarverket att direktavvisa utlännningar i så stor utsträckning som möjligt för att resurserna inte skall bli mer ansträngda än vad de redan är? JO har nämligen efter sin inspektionsverksamhet fått denna uppfattning. Jag önskar ett klarläggande på denna punkt.

Anf. 91 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW:

Herr talman! Den sista frågeställningen har jag litet svårt att förstå. Invandrarverket har ändå efter JO:s kritik sagt att man är beredd att ta till sig av kritiken och beakta den. När det gäller regeringens syn på dessa frågor tycker jag att jag utförligt redovisat den i mitt svar. Regeringen har utan JO:s ingripande reagerat på dessa ärenden.

Anf. 92 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag tackar för kompletteringen.

Vi är i alla riksdagens partier måna om att vi har en generös flyktingpolitik. Jag är glad över att kunna säga detta. Vi har vid flera tillfällen i socialförsäkringsutskottet diskuterat de asylsökandes rättssäkerhet. Redan 1977/78 anförde arbetsmarknadsutskottet att en flykting inte får lämnas åsido när det kan misstänkas att denne kan utsättas för politisk förföljelse. Det måste vara absolut klara fall när man inte skall göra en bedömning från invandrarverkets sida. Här har alltså skett missgrepp, tvärt emot riksdagens klara uttalanden.

Nu sägs det att vi får en ny utlänningslagstiftning – jag håller för närvarande på att läsa lagrådsremissen – och förhoppningsvis kommer det att bli en ökad rättssäkerhet. Men får jag tolka svaret också så att invandrar-

nistern kommer att göra allt som är möjligt för att öka rättssäkerheten för flyktingarna även dessförinnan?

Prot. 1988/89:68
16 februari 1989

Överläggningen var härmed avslutad.

*Om jazzklubben
Fasching*

24 § Svar på fråga 1988/89:442 om jazzklubben Fasching

Anf. 93 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om det inte är rimligt att staten tar ett större kostnadsansvar för att förhindra att Fasching läggs ner.

Jag har i olika dagstidningar läst att jazzklubben Fasching har hamnat i akuta ekonomiska svårigheter. Flera kort och brev har dessutom inkommit till utbildningsdepartementet med begäran om att rädda Fasching. Jazzklubben har däremot inte själv redovisat sin situation eller begärt ekonomisk hjälp. Jag har således inte något underlag för att bedöma vare sig den ekonomiska krisens omfattning eller vilka åtgärder som skulle behöva vidtas.

Jag kan upplysningsvis nämna att Fasching nyligen har tilldelats stöd av statens kulturråd för kalenderåret 1989. Enligt vad jag har erfarit kommer den nu uppkomna situationen att diskuteras nästa vecka mellan representanter för kulturrådet, Stockholms kommun, Stockholms läns landsting och Fasching.

Anf. 94 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret, och jag tror inte att jag behöver använda min korta tid i talarstolen till att övertyga utbildningsministern om vårt behov av jazz och jazzens ställning i kulturlivet. Men jag vill säga några ord om Fasching.

Fasching har drivits sedan 12 år tillbaka av Föreningen Sveriges Jazzmusiker, och dess målsättning är att presentera högkvalitativ svensk och utländsk jazz utan att behöva ta kommersiella hänsyn. Publiken och musikerna är eniga om att Fasching hittills har lyckats med den målsättningen.

Men nu står alltså Fasching inför ett akut nedläggningshot, och jag vet att det är ingen ovanlig situation som Fasching har hamnat i. Det är ganska vanligt inom kulturområdet att de samhällliga anslagen inte hänger med den faktiska kostnadsutvecklingen.

Jag tycker att det är positivt att utbildningsministern nämner i svaret att man nu har beslutat att representanter för kulturrådet, Stockholms kommun, Stockholms läns landsting och Fasching skall träffas för att diskutera Faschings framtid. Jag förstår att vi inte kan föregripa den diskussionen, men jag vill veta om vi är överens, utbildningsministern och jag, om att vi måste göra något för att rädda Fasching från nedläggningshotet.

Utan Fasching finns det här i landet ingen scen som har den nationella och även internationella betydelse som Fasching har för den icke kommersiella jazzmusiken och en scen där proffs kan blandas med oetablerade jazzmusiker.

Utbildningsministern säger att han inte har något underlag, men jag har

underlaget med mig, så är det bara detta det hänger på kan vi lösa frågan efter den här frågestunden.

Anf. 95 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag gillar att vara överens med Margó Ingvardsson. Jag måste emellertid på en punkt göra henne ledsen. Jag kommer icke att bli tillfreds med det underlag hon presenterar.

Det underlag jag talar om är någon form av framställning, där man begär att regeringen på något sätt skall hjälpa till. Det finns nämligen ingen sådan skrivelse från jazzklubben Fasching. Opåkallade ingripanden från regeringen, även i så vällovliga syften som att rädda den ena eller andra institutionen, utan att institutionen eller organisationen själv har begärt en sådan medverkan, har jag inte sett mig i stånd att göra.

Däremot har jag ingen anledning att ha en annan uppfattning än Margó Ingvardsson om den verksamhet som bedrivs och det angelägna i att en sådan verksamhet kan fortsätta.

Anf. 96 MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar utbildningsministern för den kompletteringen. Om jag har tolkat utbildningsministern på rätt sätt, behövs det alltså att Föreningen Sveriges Jazzmusiker gör en framställan till utbildningsministern, där man beskriver den akuta ekonomiska situationen och begär ökade anslag för att slippa nedläggning. Om det är en riktig tolkning av svaret, är jag nöjd och tackar för det.

Anf. 97 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Med risk att utsätta mig för hot om kallelse till konstitutionsutskottet för att ha utövat ministerstyre, vill jag då tala om att jag under hand har fått besked om av företrädare för jazzklubben Fasching att man där gärna ser att man på egen hand får diskutera med kulturrådet och övriga intressenter för att klarlägga hur en långsiktig lösning av frågan om klubbens verksamhet skall se ut, innan man tar kontakt med regeringen.

Det är naturligtvis en poäng i att de direkt berörda har de direkta kontakterna. Men jag skall se till att Margó Ingvardsson, i det ögonblick jag får sådana kontakter, också hålls underrättad.

Överläggningen var härmed avslutad.

**25 § Svar på fråga 1988/89:459 om kvalificerad svenskundervisning för
invandrarakademiker**

Anf. 98 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Marianne Andersson har frågat utbildningsministern om regeringen är beredd att ta sådana initiativ att möjligheter skapas att anta invandrarakademiker till den preparandutbildning i svenska som anordnas på universitetsorterna eller att vidta andra åtgärder för att underlätta för dem att få kvalificerad svenskundervisning.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det svenska samhället har en hög ambitionsnivå vad gäller att ge de vuxna invandrarna, oavsett tidigare utbildningsbakgrund, goda möjligheter att lära sig svenska. Skälet härtill är självklart, eftersom kunskaper i svenska är en av de främsta förutsättningarna för att invandraren skall kunna etablera sig i samhället. Denna undervisning bör ges inom ramen för det reguljära utbildningssystemet, i första hand då inom sfi-systemet, komvux eller folkhögskola. I den mån svensk kunskaper av fackkaraktär är nödvändiga, för att t.ex. utöva ett speciellt yrke, bör dock sådana inhämtas på annat sätt, t.ex. genom arbetsmarknadsutbildning. För läkare, tandläkare och annan sjukvårdspersonal finns t.ex. särskilda kurser i facksvenska i socialstyrelsens regi.

Jag delar uppfattningen att svenskundervisning i sig inte får försena invandrarnas möjlighet att komma ut i arbetslivet.

Jag kommer bl.a. av detta skäl att inom kort föreslå regeringen att ge riksrevisionsverket i uppdrag att närmare pröva om det i det nuvarande systemet med svenskundervisning för invandrare finns inbyggt sådana hinder att invandrarnas möjligheter att snabbt komma in i det svenska samhället försvåras. Uppdraget bör kunna redovisas senast den 1 oktober 1989. Jag gör den bedömningen att resultatet av detta uppdrag bör avvaktas innan regeringen tar ställning till om särskilda åtgärder behöver vidtas bl.a. i fråga om svenskundervisning för invandrare med akademisk utbildning.

Den preparandutbildning som ges vid universiteten är speciellt utformad för gäststuderande och såvitt gäller termin två även för invandrare som avser att studera vid universitet eller högskola. Den är däremot inte utformad eller avsedd för sådana som redan har en akademisk utbildning och snabbt vill komma ut i arbetslivet. Regeringen kommer inte att ta något initiativ till att denna inriktning på kursen ändras.

Anf. 99 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret, även om jag inte vill påstå att jag är nöjd med det.

I dag finns det många hinder för invandrarakademikernas inträde i arbetslivet. Det största är kanske fördomarna från arbetsgivarnas sida. Men i min fråga tar jag upp en annan viktig del, som det går att besluta direkt om, nämligen svenskundervisningen för denna grupp.

I och med att flyktingarna i dag placeras ute i kommunerna, vilket i och för sig är bra, blandas ofta högutbildade akademiker med lågutbildade eller näst intill analfabeter i samma grupper, vilket inte är särskilt effektivt. Jag känner personligen till sådana fall.

Det är ju bra att detta skall undersökas, som vi fick besked om nu, men jag tycker ändå att detta är en smula defensivt. För många av dessa flyktingakademiker, särskilt för dem som också behövde komplettera sin tidigare utbildning, skulle preparandutbildning vid de sex universiteten vara ett bra alternativ. Nu kan flyktingar eller invandrare bara få del av termin 2, och det tar tid för dem att kvalificera sig dit med endast sfi-undervisning. Eftersom platserna inte är fullt utnyttjade i dag borde det ges möjlighet att inom

befintliga ramar antas även till termin 1. Om därmed inte följde platsgaranti för vidare högskolestudier skulle detta i stort sett inte kosta staten någonting.

Samtliga svenska universitet, som ser problemet på nära håll, är eniga om att detta skulle vara en bra dellösning. Det viktiga är att visa flexibilitet, vilja och handlingskraft för att minska det slöseri med mänskliga resurser som vi vet förekommer.

Varför inte ge invandrarakademikerna denna möjlighet medan det nu finns lediga platser och till dess den av Göran Persson aviserade undersökningen blir klar?

Anf. 100 Statsrådet GÖRAN PERSSON:

Herr talman! Till Marianne Andersson vill jag säga att det inte är fråga om någon defensiv, utan om att noggrant överväga dessa olika system som båda syftar till att för olika målgrupper se till att de människor som kommer till vårt land och har akademisk bakgrund eller skall skaffa sig akademisk utbildning i vårt land får en så bra start som möjligt.

Den preparandutbildning Marianne Andersson talar om är dimensionerad för 300 platser i landet. Vi har precis som Marianne Andersson observerat att den inte är fullt belagd. Men detta är icke en fråga om att i det sammanhanget ta upp flyktinginvandringen, som faktiskt är av annorlunda karaktär. I det senare fallet är målsättningen att man tänker stanna i landet. För preparandutbildningen är målsättningen att det handlar om gäststuderande som sedan lämnar Sverige för att bosätta sig i sitt tidigare hemland eller någon annanstans. Det är således fråga om två olika målgrupper.

När vi skall titta på hur vi hanterar de flyktingar som kommer till vårt land, handlar det inte enbart om att plocka ut akademikergruppen. Vi måste också titta på hur övriga flyktingar som kommer hit skall få sin svenskundervisning ordnad.

Mot den bakgrunden tycker jag det vore fel att inför RRV:s översyn bryta ut akademikerna. Därav mitt svar.

Anf. 101 MARIANNE ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag är medveten om att det handlar om två olika målgrupper.

Dessa akademiker befinner sig dock i en mycket besvärlig situation och har mycket svårt att komma ut i arbetslivet. Medan det då finns platser och universitetet samstämmt säger att detta skulle kunna passa dem, borde de kunna tas emot. Jag kan inte tro att samtliga svenska universitet har fel i detta avseende.

Inte heller tycker jag det skulle vara särskilt diskriminerande mot andra flyktingar att låta några akademiker gå på denna kurs. Då skulle undervisningen för de andra i motsvarande mån kunna bli bättre.

Det skulle vara en praktisk, bra och humanitär lösning om man kunde göra detta tills undersökningen är klar. Det är viktigt att vara flexibel. De flyktingar vi tar emot är mycket olika.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 102 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill anmäla att Eva Björnes interpellation om handläggningen av ärenden om förvärv av jordbruksfastighet inte kan besvaras inom föreskriven tid på grund av arbetsbelastning.

Jag avser att besvara interpellationen den 14 mars i år.

Meddelande om interpellationssvar

Om jordbrukspriserförhandlingarna

27 § Svar på fråga 1988/89:426 om jordbrukspriserförhandlingarna

Anf. 103 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Sven Eric Lorentzon har frågat mig om jag är beredd att ompröva mina direktiv till jordbrukspriserförhandlingarna så att riksdagens jordbrukspolitiska beslut kan fullföljas.

I de direktiv som jordbruksnämnden fått utgör just 1985 års livsmedelspolitiska beslut den grundläggande utgångspunkten. En innebörd av detta beslut är att förslagen skall grundas på "obundna överläggningar". Detta innebär bl.a. att en automatisk kompensation grundad på PM-indexutvecklingen som Lorentzon nämner har frångåtts. Denna modell är som Sven Eric Lorentzon själv framhåller en gammal modell som upphävdes genom ett riksdagsbeslut redan år 1984.

Sven Eric Lorentzon hävdar också att det i direktiven framhålls att hänsyn tas i förhandlingarna till en eventuell uppgörelse i GATT om frysning av jordbruksstödet under 1989 och 1990. Detta är felaktigt. I direktiven står att jordbruksnämndens förslag skall utgöra underlag för prisregleringen under perioden den 1 juli 1989 – den 30 juni 1990 om ingen uppgörelse nås i GATT. Vidare sägs i direktiven att den aktuella regleringsperioden kommer att vara en övergångsperiod inför de förändringar som bör börja genomföras den 1 juli 1990, oavsett om en uppgörelse nås i GATT eller ej. Detta – att förslaget avser en övergångsperiod – skall beaktas i nämndens förslag.

Om en GATT-överenskommelse kommer till stånd i april kan ett provisorium behövas under regleringsåret. Det framgår också av direktiven till jordbruksnämnden att ett sådant skall utarbetas av den parlamentariska arbetsgrupp, som tillsatts för att utvärdera 1985 års jordbrukspolitiska beslut samt utforma förslag till ny jordbrukspolitik som skall gälla fr.o.m. 1 juli 1990.

Anf. 104 SVEN ERIC LORENTZON (m):

Herr talman! Huvudorsaken till min fråga är det sista ministern här talade om, att förslaget avser en övergångsperiod och att det skall beaktas i nämndens förslag.

Jag anser nämligen att om man skall beakta en framtida utveckling som vi vet så litet om, innebär detta i praktiken direktiv att ändra nuvarande jordbruks inriktning.

Den viktiga frågan här är då konstitutionell.

1985 års beslut om jordbrukspolitiken sträcker sig fram till år 1990.

Därefter skall en utvärdering ske och ett nytt beslut skall fattas. Det är detta arbetsgruppen nu arbetar med.

Beslutet 1985 innebar att staten skulle ta ett visst ansvar för spannmåls-arealen. Riksdagen har vid upprepade tillfällen fastslagit att det handlar om 40 % av exportkostnaderna för jordbruksöverskottet.

Detta går regeringen i olika sammanhang ifrån. Jag ser det som en indikation på den viljeinriktning man har även nu när man går in i det nya avtalet.

Detta 40-procentiga ansvarstagande – det har majoriteten av riksdagen vid upprepade tillfällen uttalat sig för – skall gälla i framtiden.

I den arbetsgrupp som i dag jobbar med den framtida jordbrukspolitiken sker en utvärdering. Jag ställer frågan till ministern: Skall icke ingångna och pågående avtal hållas? Det är detta frågan gäller.

Anf. 105 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! När Sven Eric Lorentzon tar upp frågan om riksdagsbeslutet om livsmedelspolitiken vill jag säga att det står i våra direktiv till jordbruksnämnden att förslagen skall utformas med utgångspunkt från riksdagens beslut 1984/85 om jordbrukspolitiken.

Där råder det inte någon konstitutionell oöverensstämmelse.

Sedan tar Sven Eric Lorentzon upp en helt annan fråga än den han ställt i kammaren, nämligen om det statliga delansvaret. Det har inte med jordbruksprisförhandlingarna och direktiven till dessa att göra, utan det är en fråga vi röstar om i riksdagen i samband med resp. proposition. Låt mig ändå säga, även om det rör en helt annan fråga än den som Sven Eric Lorentzon har ställt, att han har fel när han säger att vi på något sätt skulle gå ifrån något som riksdagen har uttalat upprepade gånger. Sven Eric Lorentzon erinrar sig kanske att hans parti och han själv förlorade en votering om innebörden av delansvaret och de 40 procenten förra året. Regeringen tar självfallet hänsyn till de beslut som riksdagen faktiskt har fattat.

Anf. 106 SVEN ERIC LORENTZON (m):

Herr talman! Åsikterna går isär. Regeringen gör en tolkning och en stor minoritet i riksdagen som också arbetar med frågorna gör en annan tolkning. Jag hävdar fortfarande att man glider ifrån det jordbrukspolitiska beslutet, i handling och inte minst i de direktiv som nu har lagts fram.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på frågorna 1988/89:440, 445 och 448 om metoderna vid säljakt

Anf. 107 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Lars Ernestam har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att i samarbetet med Norge verka för ett stopp för de brutala metoder som används i jakten på sälar.

Vidare har Ingbritt Irhammar frågat mig om regeringen avser ta några initiativ inom det nordiska samarbetets ram för att med anledning av den nu

intensiva debatten åstadkomma en etiskt mera invändningsfri säljakt.

Roy Ottosson har frågat utrikesministern om vad den svenska regeringen avser göra för att få stopp på den norska säljakten. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Den film som visades i TV för några dagar sedan och som skildrar säljakt i Norra ishavet har upprört många människor. Filmens skildring av säljakten motiverar självklart de starka reaktioner som uppstod.

Det är min bestämda uppfattning att det vid all jakt måste användas metoder som inte i onödan skadar djuren eller vållar dem lidande. Den grymma jakt som filmen skildrar är enligt min mening oacceptabel.

I ett anförande i Stortinget i förrgår underströk statsminister Gro Harlem Brundtland att den norska regeringen tar saken mycket allvarligt. Man har därför beslutat tillsätta en kommission med inslag av internationell expertis med uppgift att undersöka de anklagelser om regelbrott som framförs i filmen och som förekommit i ett antal sälinspektionsrapporter.

Kommissionen skall gå igenom såväl tidigare inspektionsrapporter som övrigt tillgängligt material. Resultatet av arbetet kan bli förslag om åtgärder för att ändra regler eller rutiner för jakten samt effektivisera den nödvändiga kontrollen. Bland experterna skall det finnas såväl veterinärer som sälforskare.

Statsministern poängterade också att det inte minst för kustnationen Norge är viktigt att sätta in säljakten i ett större ekologiskt sammanhang. Forskningen kring marina däggdjur är därför av väsentlig betydelse. En omfattande utvärdering av sådana forskningsresultat och andra faktorer skall genomföras.

Den norska regeringens arbete är således inriktat på att säljakten i framtiden i Arktis liksom överallt annars i Norden skall bedrivas i etiskt acceptabla former och med hänsyn till sälstammens möjligheter till fortbestånd.

När jag inom kort träffar den norske fiskeriministern får jag dessutom tillfälle att diskutera denna fråga med honom och närmare informera mig om vilka insatser som görs.

Inom ramen för det nordiska samarbetet finns en särskild ämbetsmannakommitté för fiskefrågor. Kommittén behandlar frågor om bl.a. hur vi på ett ansvarsfullt sätt skall hushålla med fiskbestånden och havsdäggdjuren och på vilket sätt de är beroende av varandra. Detta sker i samarbete med ämbetsmannakommittén för miljöfrågor. Genom detta arbete kommer vi att närmare följa frågorna om beskattningen av sälbestånden och formerna för jakten.

Anf. 108 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Vi har i TV-rutan fått ta del av en grym jakt på sälar och bälungar. Det är en jakt som dessutom har bedrivits med ålderdomliga metoder. Denna gång gäller det våra vänner i Norge, andra år har jakten i Storbritannien och i Canada diskuterats. Vi får dock inte glömma vårt eget ansvar och det stora lidande som vi genom våra miljöutsläpp har orsakat för tusentals sälar i Östersjön. I början på seklet fanns det hundratusentals sälar i Östersjön, nu finns det bara 1 000 kvar. Frågan är då om vi har rätt att

diskutera dessa frågor när det gäller andra länder. Det är därför jag har ställt min fråga.

I samband med sitt arbete i Brundtlandkommissionen har den norska statsministern sagt följande: "Efter 15 år av stillastående eller t.o.m. försämringar i det globala samarbetet tror jag att tiden är mogen för större förväntningar, för att uppställa gemensamma mål att arbeta tillsammans mot och för ökad politisk vilja att se till vår gemensamma framtid." I kommissionen tar man vidare upp det faktum att oceanerna hänger samman, att många regionala havsområden har karaktären av gemensamma naturresurser och att de viktigaste landbaserade hoten mot oceanerna kräver nationella åtgärder. Det behövs förstärkt kapacitet för nationella åtgärder, det behövs en förbättrad fiskeriförvaltning och det behövs ett förstärkt samarbete i innanhav och regionala havsområden. Allt detta visar hur viktigt det är att vi får internationella överenskommelser.

Statsrådet har talat om det arbete som görs i Nordiska rådet. Men är det inte så, statsrådet, att vi också behöver internationella överenskommelser på det här området? Det finns inte så många sådana. Jag skulle gärna vilja höra vad jordbruksministern säger om detta. Bör inte Sverige arbeta för att vi skall få internationella överenskommelser på detta område?

Anf. 109 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret. Däremot kan jag inte säga att jag var nöjd med svaret. Jag efterlyste något initiativ från svensk sida för att få stopp på säljakten.

Jag tycker att det är hyckleri att låtsas att man skulle kunna bedriva någon typ av human jakt på sälar. Hur skulle det gå till? I Norge har man infört en mängd bestämmelser. De visade sig emellertid vara omöjliga, åtminstone opraktiska, att följa, så därför följer man dem inte.

Det finns inget behov av den här säljakten. Vi behöver inte dessa skinn, vi klarar oss bra utan dem. Sälbeståndets fortlevnad är hotad i hela det här området, både på västisen och på östisen, även om norrmännen bestrider det. De har ju intresse av att göra så. Det förekom en sälinvasion vid norska kusten för snart två år sedan. Experterna tror att det berodde på överfiskning i Barents hav. Vi är emellertid inte riktigt säkra på det. Forskningen har inte avslöjat exakt hur det gick till. Det visar dock att något mycket allvarligt håller på att hända i det arktiska vattnen där sälarna hotas till döds.

Min fråga gällde egentligen hur regeringen arbetar för att få stopp på detta internationellt och vilka initiativ man nu förbereder när man, bl. a. med hjälp av denna film, har kommit underfund med att det inte fungerar med s.k. humana eller etiskt godtagbara jaktmetoder.

Filmen visade också att skinnen skickades till EG. Det gör frågan om hur den svenska EG-harmoniseringen kan påverka detta mycket intressant. Importeras det sådana här skinn till Sverige? Kommer EG-harmoniseringen som Sverige nu genomför att öppna dörren för sådana här skinn i Sverige?

Anf. 110 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Tack för svaret. I svaret beskrivs vissa åtgärder som nu vidtas i Norge, och det är positivt. Jag anser däremot att det också kunde vara

lämpligt att diskutera denna fråga i Nordiska rådet.

Det är främst två frågor det gäller, som jag ser det. Bör vi agera för att få stopp på säljakten, eller bör vi agera för ett temporärt stopp? Hur kan jakten, om den behövs, göras mer invändningsfri etiskt sett?

Vi får inte glömma att det kan finnas olika anledningar till en viss säljakt. I den frågan är jag på motsatt kurs i förhållande till Roy Ottosson. Jag tänker exempelvis på säljakten på Grönland, där jakten är viktig för att befolkningen skall få tillgång till animalisk föda och även varma kläder. Men vi kan konstatera att man vid den jakten skonar sälungar och följer det etiska kravet, att djur med nyfödd avkomma skall få vara i fred.

Hur är situationen i Norge? Dels påstås att säljakten omedelbart måste upphöra, eftersom sälbeståndet anses hotat, dels påstås att jakten är nödvändig, eftersom det t.ex. inte finns tillräckligt med fisk.

Det kunde vara bra med åtminstone ett tillfälligt stopp av jakten i avvaktan på att dessa frågor reds ut. Skulle jakten däremot fortsätta är det viktigt att vi från svenskt håll agerar så, att den sker med mer normala metoder. Vi måste stävja djurplågeri. Sälungarna måste skonas.

Vi svenskar reagerar mot detta med rätta. Men jag själv reagerar ibland över att vi inte visar en skarpare reaktion när människor i stället för djur plågas och torteras till döds. Det ena får inte utesluta det andra. Är det Mats Hellströms uppfattning att sälbeståndet, och då särskilt Grönlandssälbeståndet, är hotat? Om så är fallet måste vi agera för ett tillfälligt stopp.

Anf. 111 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill till Roy Ottosson säga att när det gäller de initiativ som nu krävts har den norska regeringen gått in. Den ser mycket allvarligt på detta och har tagit en rad initiativ som jag nyss har refererat. Jag menar nog att vi skall kunna ha så pass mycket tilltro till varandra i Norden, och att vi ser till vad den norska regeringen gör. Det tycker jag är viktigt.

Vi skall inte framställa det som någon sorts kamp mellan Norge och Sverige, vilket har gjorts i debatten, då vi misstror intentionerna i ett demokratiskt grannland, där också känslor och djurskyddsengagemang finns. Jag menar att det är mycket viktigt att vi ser de åtgärder som den norska regeringen nu vidtar. De åtgärderna går i den riktning som både Roy Ottosson och jag är överens om – att man får en mer etiskt acceptabel jakt av sälar, och att man ser till sälarnas fortbestånd.

När det gäller fortbeståndet är läget olika för olika sälarter. Om detta har Ingbritt Irhammar också ställt en fråga. Vi har i Sverige fridlyst sälstammen. Sälar av den typ som finns i våra vatten är starkt hotade. Det förhåller sig annorlunda med Grönlandssälen. När det gäller denna har det förekommit, som Roy Ottosson påpekade, inte bara en utan flera sälinvasioner. Enbart för två vintrar sedan fastnade i norska fiskares nät 60 000 Grönlandssälar till följd av en katastrof. Man vet inte, precis som Roy Ottosson säger, om det berodde på att loddan försvann eller om det fanns andra skäl. Det var en otäck katastrof där som sagt så många som 60 000 sälar fastnade i näten. Man vet att det rör sig om det antalet, eftersom sälarna räknades och fiskarna fick ersättning.

De sälarna dog en grym död. Och hur många sälar dog inte vid kusten?

Vintern därefter, förra vintern, var det en mindre invasion. Då var det ungefär 20 000 sälar som dog i norska nät. Året innan den stora sälinvasionen dog kanske 10 000 sälar.

Detta innebär att vi måste se på olika sätt när det gäller fortbeståndet för olika sälarter. Men det är riktigt att Grönlandssälens bestånd minskar.

Anf. 112 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jordbruksministern säger att 60 000 sälar fastnar i näten. Men han är ändå inte beredd att ge mig ett svar på den fråga jag ställde om Sverige är berett att agera internationellt för att få till stånd konventioner på det här området. Detta gäller naturligtvis utnyttjandet av havet över huvud taget, det gäller djurskyddet och mycket annat.

Det finns mycket få internationella överenskommelser som gäller djurskyddet. Det finns en konvention om skydd för hotade arter, och det finns en konvention om transport av djur etc. Det finns en jaktgrupp, CEC, som arbetar överstatligt för att få fram etiska regler. Men är det inte viktigt att vi internationellt arbetar för regler som är bindande för alla länder, för Sverige och andra länder? Jag vill ha svar på den frågan, jordbruksministern.

Anf. 113 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Det är riktigt att den norska regeringen har tagit en del initiativ, underligt vore det väl annars. Det är i Norge som det här händer. Men frågan är vad Sverige tänker göra internationellt i den här mycket viktiga frågan. Frågan berör ju inte bara Norge, den berör oss alla.

Vi skall ha klart för oss att det här gäller en subventionerad verksamhet. Staten Norge går in för att se till att den här jakten kan bedrivas. Det har visat sig att man bedriver jakt på ett sätt som medför djurplågeri. Man bedriver jakt av säl inom ett hotat sälbestånd om vilket man har knapphändiga kunskaper. Det är då befogat att kräva att den svenska regeringen faktiskt tar initiativ på den internationella arenan, i FN, och försöker få till stånd någon typ av ny konvention.

Jag frågade också hur den svenska EG-harmoniseringen kan tänkas påverka situationen. Kommer den att leda till att vi får import av de här skinnen? Det har ju visat sig att skinnen till stor del gick just till EG.

Anf. 114 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det finns olika slags sälar, och de är i olika omfattning hotade. Men antalet Grönlandssälar har ändå halverats sedan år 1985. Anser jordbruksministern att Grönlandssälen är en hotad art? Om så är fallet, är jordbruksministern beredd att agera för åtminstone ett temporärt stopp och för att frågan även tas upp i Nordiska rådet?

Anf. 115 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Lars Ernestam får nog förlåta mig. Jag skall på en minut besvara många olika frågor som ställts av tre frågeställare. Dessutom har Lars Ernestam nu ställt en fråga som inte ställdes i den skriftliga frågan. Jag har ingenting emot att besvara den, eftersom frågan om internationella överenskommelser är viktig. Men det är en annan fråga än den som Lars

Ernestam faktiskt ställde från början. Jag skall emellertid svara på frågan som Lars Ernestam ställde.

Jag tror också att vi skall börja med det internationella agerandet. De länder där säljar finns är i hög grad just de nordiska länderna. Det är då inte dumt att göra som jag säger i mitt svar, nämligen att aktivera det nordiska samarbetet. Jag tror att detta är klokt och bra. Vi har dessutom i Norden kommittéer som arbetar med frågan om havsdäggdjuren, dvs. sälarna och valarna, samt fiskarna och det ekologiska samspelet dem emellan. En sådan kommitté är rätt forum för att bedriva en, gärna aktiverad, diskussion om sälarnas fortbestånd. Svaret är därför ja till både Lars Ernestam och Ingbritt Irhammar.

Det kan finnas goda skäl att gå vidare till andra internationella organ och försöka att komma längre än i det nordiska samarbetet. Låt oss gärna ta den diskussionen, som dock gäller en annan fråga än den som Lars Ernestam ställde. Jag har alls ingenting emot detta.

Anf. 116 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Andre vice talmannen och jordbruksministern må förlåta mig, men jag vet inte hur man skall kunna diskutera den här frågan och komma åt problemet om man inte tar upp de internationella aspekterna. Det är ju så, att frågorna gäller områden som ligger utanför Sveriges territorialvatten. Diskussionen måste därför gälla internationella frågor.

Jag tycker att det är rimligt att vi vidgar frågeställningen och diskuterar vad Sverige kan göra och vilka åtgärder jordbruksministern kan vidta. Det är då mycket intressant att få belyst om jordbruksministern är beredd att göra något mer. Det är bra att han diskuterar det här tillsammans med sin norska kollega. Det är bra att man arbetar med sälfrågan i Nordiska rådet, och det är naturligtvis alldeles utomordentligt att statsministern i Norge har satt i gång dessa utredningar. Men behövs det inte någon form av internationella överenskommelser för att komma till rätta med den här grymma jakten? Detta måste väl vara svaret på min fråga?

Anf. 117 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Jag noterar att jag inte fick något svar på frågan om hur Sveriges EG-harmonisering påverkar detta. I ett TV-program redovisades ju att sälskinnen i hög grad hamnar i EG-länderna. Att det finns avsättning för skinnen är naturligtvis en förutsättning för jakten.

Man kan fråga sig vad svaret egentligen innehåller. Statsrådet säger att han skall diskutera frågan med den norska fiskeriministern och att frågorna om beskattningen av sälbestånden närmare skall följas i den särskilda ämbetsmannakommittén för fiskefrågor. Men det är verkligen inte att ta initiativ, det är verkligen inte att driva frågorna och försöka få stopp på en grym hantering, som dessutom hotar ändliga naturresurser. Dessa sälbestånd är hotade, det vet vi. De hotas inte av inuiterna utan av den industriella jakten, som dessutom är statsunderstödd. Det kan väl ändå inte vara så att man har lämnat över denna fråga till kungen när det gäller att driva på.

Anf. 118 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag vill, liksom Lars Ernestam, säga att vi aldrig får glömma kritiken mot oss själva. Det gäller att minska den miljöförstöring som leder till en mycket plågsam och långsam död för många sälar.

Jag tyckte att Mats Hellströms svar var mycket positivt. Jag tolkade det nämligen som att frågan kommer att aktualiseras i Nordiska rådet. Där kunde det vara lämpligt att ta upp frågan om huruvida Grönlandssälen är hotad, mot bakgrund av att sälstammen har halverats sedan 1985. Och om så är fallet är det viktigt att införa åtminstone ett temporärt stopp av jakten.

Anf. 119 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill först till Roy Ottosson säga att han måste ha fått det som sagts rörande EG om bakfoten. Det är ju EG som har infört mycket stränga bestämmelser och förbud mot import av babysälskinn till EG-länderna. Vad diskussionen handlar om är på vilket sätt de som exporterar till EG-länderna bryter mot dessa bestämmelser. Men EG-harmoniseringen innebär ju snarare en skärpning för en rad länder. Det är ju EG som har tagit initiativet till att sätta stopp för importen. Ur den aspekten borde man därför inte behöva befara att bestämmelserna skulle bli lindrigare på grund av en EG-harmonisering.

Frågan om internationella överenskommelser anser jag är en helt avgörande och viktig fråga, och jag håller helt med Lars Ernestam om detta. Jag menar följande:

Jag tror att det är riktigt att göra som vi nu gör, nämligen att först ta upp frågan på det nordiska planet. Sedan finns det goda skäl att gå vidare även internationellt. Vi kan göra det i Europarådet, och det bör vi göra. Vi kan även göra det i Internationella rådet för havsforskning. Det är de två organ, utöver det nordiska, vi kan använda oss av. Som Ingbritt Irhammar sade, och vilket även Gro Harlem Brundtland har sagt, finns det en oro kring vad som nu sker på både öst- och västisen när det gäller Grönlandssälen, även om den inte är utrotningshotad.

Anf. 120 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag tycker att det är bra att fler frågeställare deltar i debatten för att man skall få frågan belyst ur olika infallsvinklar. Jag tror ändå att det är riktigt att ta upp dessa frågor i internationella sammanhang. Jag förutsätter att Mats Hellström i de samtal som han skall ha med sina norska kolleger diskuterar detta vidare. Jag tror att det är bra för Norge att han tillsammans med dem för ut detta till andra länder, t.ex. Canada och Storbritannien, som är inblandade.

Jag tycker att jag i denna tredje omgång i debatten har fått svar från Mats Hellström. Han är beredd att arbeta för detta i Europarådet och i de grupper som arbetar med havsmiljöfrågorna. Jag tycker att det är bra, och jag hoppas att dessa initiativ tas snart. Det vore intressant att få höra när statsrådet är beredd att ta dessa initiativ.

Anf. 121 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Jag har inte missuppfattat EG:s roll i detta sammanhang. Av den undersökning som några duktiga journalister har gjort framgår det att dessa skinn hamnar i EG-länderna. Det handlas med dem inom EG. Om Sverige dras in i denna EG-harmonisering kommer Sverige att få samma handel.

Det intressanta i Mats Hellströms svar var att han antyder att Sverige kanske har sämre regler än EG-länderna. Det aktualiserar följande fråga: Vad tänker regeringen göra för att förbättra de svenska reglerna för att undvika denna typ av import?

Vilka initiativ avser regeringen att ta? Vi har inte fått höra något annat än att regeringen skall diskutera och närmare följa frågorna. Vi har inte fått något konkret svar. Jag uppfattar det som att regeringen intar en passiv roll. Jag anser att det är hyckleri att tro att denna typ av jakt kan bedrivas i humana former. Det borde åtminstone införas ett temporärt stopp av jakten. Det borde statsrådet kunna ge besked om nu.

Anf. 122 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Det är alldeles riktigt som Mats Hellström säger, nämligen att vi i massmedia har kunnat se och höra att Gro Harlem Brundtland är öppen för någon typ av stopp i detta sammanhang. Det verkar åtminstone vara på det sättet. Då är det positivt om Sverige trycker på så att ett stopp införs, åtminstone tills man får en klarare bild över läget. Därför vore det bra med ett klart besked om att det är Sveriges inställning att verka för detta tills man har fler fakta på bordet. Det svaret borde statsrådet kunna ge.

Anf. 123 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag vill först till Roy Ottosson säga att han har fått det han säger om EG om bakfoten. Den frågan kommer för övrigt att besvaras nästa vecka. Roy Ottosson får ha någon ordning på vilka frågor som tas upp. EG har alltså stränga regler för detta, och det handlar om i vilken utsträckning man bryter mot dessa regler. Det har inte med EG-harmoniseringen att göra.

Så fort vi får ett tillräckligt underlag för att föra fram frågan internationellt bör vi ta upp den både i Europarådet och i Internationella havsforskningsrådet. Jag tror att det är i det nordiska sammanhanget som vi skall börja. Och det verkar som om Ingbritt Irhammar, Lars Ernestam och jag är helt överens om detta. Gro Harlem Brundtland har redan talat om att ta fram ett underlag inför årets jakt på Grönlandssäl, så att man kan bedöma vad som skall ske i vår när det gäller norsk jakt. I Sverige råder det total fridlysning av säl förutom när det gäller viss skyddsjakt. Sverige har alltså infört det stopp som det talas om.

Anf. 124 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Den här debatten är ett exempel på att frågedebatter i riksdagen ibland kan vara ganska intressanta. Först får man ett, som jag tycker, ganska intetsägande svar från ministern. Sedan skärps frågeställningarna. Därefter får man mer långtgående utfästelser. Det har vi fått från

jordbruksministern i dag, och det är jag tacksam för, eftersom det var därför jag ställde den här frågan. Jag vill nämligen att Sverige skall agera. Nu har jordbruksministern lovat att Sverige först skall arbeta tillsammans med Norge och i Nordiska rådet, och man skall ta fram material. Sedan skall man från Sveriges sida gå ut över hela världen med dessa frågor. Det är ett bra svar, och jag hoppas nu att jordbruksministern får möjlighet att fullfölja det som han har lovat i dag.

Anf. 125 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! I den mån jordbruksministern har lovat att göra något är det som här har sagts bra. Men det är vagt. Jordbruksministern borde kunna säga att den svenska regeringen är beredd att arbeta för ett temporärt stopp. Under den tiden borde man kunna utvärdera hur det egentligen förhåller sig med sälbestånden på både öst- och västisen och hur det industriella fisket påverkas. Det motiv som anförs i Norge, att sälen skulle hota fisket, är befängt, och det finns inget vetenskapligt underlag för det. Men det är detta norrmännen officiellt motiverar sin jakt med.

Mats Hellström vill inte svara på frågan om Sveriges roll här och kopplingen till EG. Det kan jag förstå, för det är en svår fråga. Kanske vi kan höra svaret nästa vecka.

Anf. 126 INGBRITT IRHAMMAR (c):

Herr talman! Jag skall för sista gången fråga om temporärt stopp. Nu fick vi höra att man i Norge arbetar för att se om det behövs ett stopp över huvudet taget och att vi därför väntar. Så tyder jag jordbruksministerns svar. Men är inte det bättre att kräva stopp temporärt under tiden, eftersom vi inte vet om det blir absolut nödvändigt med ett stopp. Skulle det sedan visa sig att det är möjligt att fortsätta med jakten kan man gå ifrån stoppet. Men skulle det visa sig vara fullständigt olämpligt, då har man varit ute i så god tid som man kunnat. Därför är det viktigt att Sverige agerar nu.

Anf. 127 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag tycker som Lars Ernestam att vi här för en konstruktiv diskussion. Jag delar alltså hans uppfattning på den punkten.

När det gäller frågan om temporärt stopp, som Ingbritt Irhammar talade om och som även Roy Ottosson nämnde, pågår parallellt med den diskussion vi för här en diskussion om samma sak i Stortinget i Oslo, som alltså är den instans som skall fatta beslutet. Den norske statsministern har nu sagt att man gör en genomgång av situationen inför vårens jakt. Jag tycker att det är rimligt oss grannländer emellan att vi inte här prompt säger vilken lösning det skall vara för att klara fortbeståndet i år. Det kan vi faktiskt göra när det gäller de svenska vattnen och de svenska sälarna. Men vi skall visa respekt för vad Stortinget och den norska regeringen kommer fram till. Målsättningen är ju gemensam för oss. Vi vet att vissa sälars fortbestånd är hotat men inte allas. Vi skall ha kvar sälarna, och vi skall klara fortbeståndet. Men när det gäller medlen skall vi ändå lyssna till det land under vars domvärjo frågan ligger.

Anf. 128 LARS ERNESTAM (fp):

Herr talman! Jag hade inte tänkt säga mer, men eftersom jag inte nämnt frågan om temporärt stopp i mina tidigare inlägg skall jag beröra den något. Det är riktigt som jordbruksministern säger, att vi skall ta mycket stor hänsyn till våra vänner i Norge och den diskussion som försiggår i Stortinget. Självfallet skall vi göra det och uttrycka förhoppningen att den diskussionen leder till ett bra resultat. Samtidigt tror jag inte det är fel att säga att vår uppfattning är att det vore rimligt att i avvaktan på stoppet göra ett uppehåll i den grymma jakten. Det är en ovanligt grym jakt. Jag tycker att vi har rätt att uttrycka det.

Anf. 129 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Det är viktigt med internationella initiativ på området. Det är faktiskt inte bara norrmännen som bedriver sådan här jakt. I TV-filmen kunde vi få rapporter från Barents hav vid Kolahalvön, där man bedriver liknande jakt. Det kan därför vara av stort intresse att ta upp frågan inom t.ex. FN:s ram eller inom någon annan internationell kommission, med sikte på att få en konvention som säger att man över huvud taget inte skall bedriva den här typen av jakt eftersom den inte har någon större betydelse som näring. Den forskning som behövs på området kan man klara utan den grymma jakten.

Jag vill alltså med det här få regeringen att stödja den kamp som bedrivits i snart 15 års tid från en rad miljöorganisationer, som Världsnaturfonden och Greenpeace. Deras krav har varit befogade. Man borde ha lyssnat till dem mycket tidigare och inte låtit sig luras av begreppet etiskt acceptabla jaktformer. Det är detta man har gjort i Norge.

Anf. 130 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Lars Ernestam efterlyste ett uttalande om en viljeinriktning när det gäller uppehåll i den grymma jakten. Beträffande de jaktformer som beskrivs i filmen har jag redan i mitt första inlägg sagt att jag anser dem vara oacceptabla. Det är en grym jakt och bör enligt min mening inte förekomma.

I Norge försiggår nu också ett arbete inom en kommission som skall se i vilken utsträckning brott mot de norska reglerna har begåtts.

Den jakt som beskrivs i filmen har jag alltså klart tagit avstånd från. Det vill jag gärna säga ännu en gång.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1988/89:449 om genmanipulerad raps

Anf. 131 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Sven-Olof Petersson har frågat mig om regeringen är beredd att pröva framställningen från Hillehöj AB om frisläppande av genmanipulerad raps.

Hybrid-DNA-delegationen, som har till uppgift att följa utvecklingen

Prot. 1988/89:68
16 februari 1989

*Om genmanipulerad
raps*

inom DNA-teknikens och andra närliggande teknikers områden, har i förra veckan granskat den plan för fältprövning av genmanipulerad vårraps som tillställts delegationen från Hilleshög AB. Delegationen har gjort en riskbedömning ur teknisk, vetenskaplig synvinkel och inte funnit att rimliga krav på skydd och säkerhet för människor och miljö äventyras. Därmed rådde enighet. Till regeringen har inte gjorts någon framställning i den här frågan.

För två veckor sedan utvecklade jag i övrigt min uppfattning i en liknande fråga. Jag deklarerade då att det är viktigt att vi har en handlingsberedskap att styra utvecklingen i önskvärd riktning och att vi inom jordbruksdepartementet arbetar med ett förslag som innebär att regeringen ber om riksdagens bemyndigande att meddela föreskrifter om användning av genteknik på växter. Frågan bereds skyndsamt med sikte på att ett förslag skall kunna föreläggas riksdagen under våren. Jag meddelade också att jag har för avsikt att tillsätta en utredning inom departementet med uppgift att klarlägga behovet av särskilda regleringar på området liksom vilka problem i övrigt som kan förknippas med avsiktligt utsläppande av genetiskt modifierade organismer.

Detta arbete prioriteras. Ett utredningsförslag bör presenteras under hösten.

Anf. 132 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret på min fråga. Den tolkning jag kan göra av det svar som jag erhållit är att regeringen inte är beredd att i nuläget pröva framställningen från Hilleshög AB om frisläppande av den nämnda genmanipulerade rapsen.

I svaret säger statsrådet helt riktigt att hybrid-DNA-delegationen hade detta ärende uppe i förra veckan. Längre ner i svaret står att delegationen gjort en riskbedömning och inte funnit att rimliga krav på skydd och säkerhet för människor och miljö äventyras. Därmed rådde enighet, säger statsrådet. Jag sitter själv i denna delegation sedan årsskiftet och var närvarande vid sammanträdet. Jag anmälde en reservation i ärendet, med hänvisning till att jag tyckte det var helt felaktigt att nu behöva ta ställning i ett ärende av denna art då vi inte har några regler att egentligen falla tillbaka på när vi skall ta ställning. Även om majoriteten skulle ha sagt nej till det nu aktuella projektet innebär faktiskt avsaknaden av tillämplig lagstiftning att den sökande själv får avgöra om han vill så sådan raps eller inte.

Det gläder mig att statsrådet har för avsikt att lägga fram förslag inom området under året, dels under våren, dels under hösten. Men jag undrar om det inte vore rimligt att bredda underlaget i utredningarna och se till att fler kunde delta i utredningsarbetet.

Anf. 133 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Det är först när DNA-delegationen bedömt att den vill lyfta över frågan till regeringen som det blir en framställning till regeringen. Det har den alltså ännu inte gjort.

Enligt uppgifter som jag har fått var delegationen enig i riskvärderingen. Jag har fått uppgiften att Sven-Olof Petersson ville göra ett tillägg till protokollet som gick ut på att man bör se över lagstiftningen på detta område.

Det är självfallet en viktig sak som vi också arbetar med, men det rör sig alltså inte om någon oenighet när det gäller själva riskbedömningen – i varje fall inte om jag får döma av delegationens redovisning för mig.

Sedan till Sven-Olof Peterssons andra fråga, som jag tycker är viktig. Vi har ju ansett att det går att hantera just den här speciella frågan med vår nuvarande lagstiftning. Jag vidhåller detta när det gäller växtskyddslagen. Enligt en uppgift som jag har sett skulle den inte kunna användas i sammanhanget. Jag och mina jurister är överens om att den mycket väl skulle kunna användas. Detta är emellertid inte till fyllest i det här speciella fallet, som alltså kan hanteras med vår nuvarande lagstiftning. Precis som Sven-Olof Petersson sade måste vi se till att vi kan vara nära forskningsfronten och bredda våra instrument när det gäller en verksamhet där tillämpningen av forskningen går så oerhört snabbt. Detta är skälet till att vi, som sagt, från departementets sida redan i vår kommer att be att få riksdagens bemyndigande att få ett starkare instrument när det gäller att agera beträffande genteknik i fråga om växter. Det gäller också den bredare utredning som görs inom departementet. Vi skall gärna ta hänsyn till Sven-Olof Peterssons synpunkter beträffande en breddning av det informationsunderlag som man kan få.

Anf. 134 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! När det gäller uppgiften att få Hybrid-DNA-delegationen till statsrådet för att få information kan man väl säga att det kanske råder vissa meningsskiljaktigheter om tolkningen av vad som exakt sades på sammanträdet. I det här fallet kan vi lämna detta därhän.

När man ser på den här frågan, herr talman, finner man att vi i dag faktiskt inte har någon lagstiftning. Det utsäde som Hillesthög AB har för avsikt att så i Sverige i år har framtagits i Belgien. Varför sår man då inte fröerna i Belgien, om man vill pröva dem? Kan det rent av vara så att man egentligen vill undersöka var Sverige står i dag? Är Sverige en frizon i detta sammanhang? Vad är det för växt eller gröda som vi nästa gång kommer att få ta ställning till? Är det måhända den där slutbetan som håller på att tas fram av Hillesthög AB och som diskuteras, en beta som skall tåla bekämpningsmedel av allehanda slag?

Anf. 135 Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag kan inte bedöma skälet till att Hillesthög AB har tagit fram det här, men om det nu är som Sven-Olof Petersson säger har det visat sig att vi har instrument att hantera situationer av den typen. Växtskyddslagen kan också mycket väl användas för att bedöma gentekniska frågor med tanke på farlig spridning. Detta utvecklade jag för ett par veckor sedan i ett frågesvar till Lennart Brunander, som jag nu ser sitta i kammaren. Här är alltså de tidsuppgifter som går ut på att det här inte skulle vara möjligt felaktiga. Sverige är alltså inte någon frizon. På grundval av lagstiftningen skall man för övrigt ta hänsyn till tillkommande omständigheter.

Men jag håller med Sven-Olof Petersson. Detta är inte tillräckligt i sig. Det kan gälla andra områden och etiska frågeställningar som inte i och för sig har att göra med det som det nu handlar om, dvs. avsiktligt utsläppande av

organismer. Inte minst kan det bli fråga om den typ av supergrödor, superbetor och annat där det handlar om att öka användningen av bekämpningsmedel, trots att vi vill minska den. Sådant skall bedömas i den utredning som inom mycket kort tid kommer att tillsättas. Det rör sig om någon eller några veckor. Resultatet bör som sagt föreligga i höst.

Anf. 136 SVEN-OLOF PETERSSON (c):

Herr talman! Huruvida nu gällande växtskyddslagstiftning är tillämplig eller ej i detta fall råder det onekligen synnerligen delade meningar om. Auktoriteter på området hävdar olika uppfattningar. Bara detta innebär att det är mycket svårt att se vad man egentligen har att rätta sig efter.

Jag skulle vilja hänvisa till den lagstiftning som finns i andra länder. Det finns en förhållandevis sträng lagstiftning i angränsande länder som Danmark och Västtyskland. Jag anser, liksom statsrådet, att det är angeläget att vi får motsvarande lagstiftning i vårt land. Det är mycket angeläget att det under en tid blir någon form av temporärt stopp för frisläppande, så att vi noggrant kan diskutera frågorna och ta del av den debatt och den verksamhet som finns på skilda håll i samhället i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Föredrogs och hänvisades

Motionerna

1988/89:K5–K9 till konstitutionsutskottet

31 § Anmälades och bordlades

Redogörelse

1988/89:15 Fullmäktiges i riksbanken förvaltningsberättelse för år 1988

32 § Anmälades och bordlades

Motionerna

med anledning av prop 1988/89:68 om livsmedelskontroll

1988/89:Jo20 av Lennart Brunander och Karin Starrin (båda c)

1988/89:Jo21 av Sven Eric Lorentzon m.fl. (m)

1988/89:Jo22 av Bengt Rosén m.fl. (fp)

1988/89:Jo23 av Nic Grönvall (m)

1988/89:Jo24 av Lars Werner m.fl. (vpk)

1988/89:Jo25 av Karl Erik Olsson m.fl. (c)

1988/89:Jo26 av Karin Ahrland (fp)

1988/89:Jo27 av Inger Schörling m.fl. (mp)

1988/89:Jo28 av Bengt Silfverstrand och Birthe Sörestedt (båda s)

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 15 februari

1988/89:128 av *Roland Larsson* (c) till bostadsministern om etableringen av stormarknadscentra:

I Östergötland planerar för närvarande Konsum att bygga ett stormarknadscentrum i Norsholm mitt emellan och ca 2 mil från Norrköpings och Linköpings centralorter. Enligt planerna skall centret i huvudsak vara baserat på dagligvaruhandel och inrymma flera olika stormarknadsvaruhus representerande de större stormarknadskedjorna.

Den totala försäljningsytan avses uppgå till ca 55 000 m² och den totala försäljningsvolymen till mellan 750 och 1 000 milj. kr./år. Det är ca 7–10 % av länets totala dagligvaruhandel.

Hela etableringen bygger på förutsättningen att det nya stormarknadscentret skall dra till sig en stor del av den befintliga och det mesta av den förväntade ökningen av detaljhandeln i omkringliggande kommuner och tätorter.

Enligt de beräkningar som t.ex. gjorts i Linköpings kommun skulle där delar av närhandeln slås ut, eftersom 400 milj. kr. av den beräknade försäljningsvolymen enligt Köpmannaförbundet antas komma därifrån.

Idén med ett externt stormarknadscentrum mitt emellan två större befolkningscentra bygger på att de enskilda hushållen skall ta sig dit med egen bil och göra stora delar av sina inköp. Samtidigt kommer utglesningen av butiker inom befintliga bostadsområden att försämra inköpsmöjligheterna för de hushåll som saknar egen bil, t.ex. pensionärer, handikappade och vissa barnfamiljer. För de hushåll som har kommunal hemtjänst eller färdtjänst kommer kommunernas kostnader att öka.

Ett stormarknadscentrum av det slag som nu planeras i Östergötland, helt baserat på en ökad bilanvändning och utan koppling till boendet, är enligt min mening oförenligt med samhällsmålen god resurshushållning och god miljö och bör därför inte accepteras.

Enligt plan- och bygglagen skall vid all planläggning och byggnation även beaktas vad som sägs i lag (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. I den lagen sägs i 1 kap. 1 § att "Marken, vattnet och den fysiska miljön i övrigt skall användas så att en från ekologisk, social och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning främjas."

Länsstyrelserna har att bevaka och om det anses påfordrat, överpröva planärenden som berör nationella intressen, utgör en fara för hälsa och säkerhet eller berör flera kommuner (PBL 12 kap. 1 §).

Jag vill därför ställa följande frågor till chefen för bostadsdepartementet:

1. Står etableringar av externa stormarknadscentra för dagligvaror helt baserade på ökad bilanvändning i överensstämmelse med regeringens intentioner för en långsiktigt god ekologisk och samhällsekonomisk hushållning?

2. Avser regeringen initiera åtgärder för att planer av detta slag regelmässigt skall överprövas med hänsyn till de negativa effekterna på energiförbrukning och miljö och de konsekvenser de får för planeringen i andra närliggande kommuner?

1988/89:129 av *Roland Larsson* (c) till utbildningsministern om motorvägsbygget Norrköping–Lövstad från kulturmiljövårdssynpunkt:

Riksdagen fattade våren 1988 på förslag av regeringen beslut om en ny lag om kulturminnen (prop. 1987/88:104, KrU 1987/88:21). I denna lag understryks inledningsvis att "det är en nationell angelägenhet att skydda och vårda vår kulturmiljö. Ansvaret för detta delas av alla. Såväl enskilda som myndigheter skall visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete skall se till att skador på kulturmiljön såvitt möjligt undviks eller begränsas."

I riksdagens beslut anges vidare fyra områden som prioriterade. Ett sådant område är naturligt nog insatser för vård av kulturlandskap och fornlämningar. Fasta fornlämningar som enligt lagen om kulturminnen skall skyddas är bl.a. "resta stenar samt stenar och bergytor med inskrifter, symboler, märken och bilder samt andra ristningar eller målningar".

I motivtexten till lagen om kulturminnen understryks bl.a. att "en av kulturmiljövårdens viktigaste och svåraste uppgifter är att i god tid uppmärksamma och påtala hoten mot kulturmiljön. Här handlar det ofta om att materiella värden ställs mot immateriella." Det gäller att undvika konflikter som ofta uppstår t.ex. i samband med utbyggnad av trafikleder.

Ett tydligt exempel på hur "materiella värden" fått ta överhanden framför de "immateriella" är dragningen av den nya motorvägen sträckan Norrköping–Lövstad rakt genom ett fornlämningsområde med bl.a. oersättliga hållristningslokaler.

Kritiken mot vägbygget har varit omfattande, och det är förvånande nog mest de myndigheter som har att försvara de kulturella värdena som minst kritiserat vägverket för den föreslagna sträckningen. Det kan kort konstateras att det är helt andra aspekter som fått avgöra sträckningen än viljan att bevara omistliga fornlämningar.

Enligt min mening är, även med den något modifierade sträckning som nyligen beslutats, utbyggnaden av E 4-an i strid med de intentioner som finns i lagen om kulturminnen. Byggnad av trafikleder kan enligt min mening inte vara ett mål i sig, utan måste anpassas på ett bättre sätt efter förutsättningarna. Det är trafikleden som måste vara restposten – inte tusenåriga kulturminnen när beslut om exploatering av markområden fattas.

Med hänvisning till vad som ovan anförts vill jag fråga statsrådet:

Förleder beslutet om E 4-ans sträckning Norrköping–Lövstad över ett fornlämningsområde några initiativ från regeringens sida, och är det i linje med de principiella mål som fastlagts för kulturmiljövården?

Västerbottens inland har de senaste åren haft en fortsatt minskning av sitt befolkningstal. Tack vare intensiva åtgärder från olika intressegrupper i dessa kommuner har dock en framtidstro skapats som också visat sig i att nyföretagandet ökat. Även regeringen har insett, om än i liten skala, att det finns stort behov av samlade insatser för att behålla en levande bygd även i denna landsända. Men för att verka som företagare krävs att det också centralt drivs en politik som stödjer dessa föresatser.

Det är därför med stor oro som vi noterar att ytterligare åtgärder vidtagits som kommer att innebära att antalet arbetstillfällen minskar och att kommunikationerna försämras.

Sorsele kommun har under en lång period haft en ständig minskning av antalet invånare. Trots att det finns arbetstillfällen i kommunen är det svårt att fylla vakanserna. Det krävs en stor portion frimodighet för att människor skall flytta till en kommun som hela tiden behandlas av statsmakterna som mindre värderad. Satsningarna är synnerligen blygsamma i denna kommun. Inlandsbanan hotas nu av att banverket inte klarar att konkurrera med landsvägstrafik. Det innebär att timmerterminalen läggs ner och att alla timmertransporter läggs över på landsväg. Därigenom kommer vägarna att försämras eftersom de redan i dag med en mindre belastning är i dåligt skick. Timmeravverkningarna kommer att påverkas av att domänverket förbereder att dra in sitt revir i Sorsele kommun.

Djärvenprojektet har under de år det pågått i kommunen lyckats skapa många egenföretagare och starkt bidragit till att ungdomar stannat kvar i kommunen. Detta projekt upphör nu, och det innebär att det blir betydande svårigheter att fortsätta med den positiva verksamhet detta innebar. Det var många parter som deltog i detta projekt, men det var främst kommunens stora engagemang som förde hela projektet framåt. Slutsatsen man bör kunna dra av detta är att man med ekonomiska medel som sätts in nära verksamheter kan åstadkomma många arbetstillfällen till en billigare kostnad än vad man kan åstadkomma på traditionell väg.

Alla de negativa åtgärder som de statliga verken nu står bakom innebär försämrade levnadsvillkor för lokalbefolkningen. Det finns då starka skäl att kräva att åtgärder vidtas för att ge ersättningsarbeten samt att man skall betrakta detta område som ett krisområde på samma sätt som gjordes i Bergslagen och Göteborg under de kriser som blossade upp i de trakterna.

Är regeringen beredd att ge ersättningsarbeten och ett psykologiskt stöd också till lokalbefolkningen i Sorsele kommun som drabbats minst lika hårt som de som bodde i Göteborg och Bergslagen när dessa utgjorde krisområden?

Är regeringen beredd att stödja en fortsättning av Djärvenprojektet i Sorsele kommun och låta det stå som förebild för liknande verksamhet i övriga inlandskommuner?

Prot. 1988/89:68
16 februari 1989

*Meddelande om
interpellationer*

1988/89:131 av *Karin Israelsson* (c) till industriministern om domänverkets verksamhet i övre Norrlands inland:

Domänverket har i en utredning slagit fast att dess organisation kommer att förändras. Revir skall slås samman och det medför att bevakningen av de revir som går upp i andra kommer att försämrats. Antalet anställda minskar samtidigt. Som alltid när sådana rationaliseringar sker, sker de på den svages bekostnad. Således föreslås att Sorsele revir skall sammanslås med Storumans revir.

Denna förändring kan komma att innebära att kommunen förlorar ett tjugotal arbetstillfällen. Det är inte så lätt i en kommun med Sorseles struktur att snabbt ordna med ersättningsarbeten för de skogsarbetare det gäller. Sorsele kommun kommer även med en sådan organisation att betraktas som mindre värdefull ur basnäringssynpunkt.

Samtidigt som detta utredningsförslag presenteras, kommer den timmerterminal som samlat timmer för transport med inlandsbanan till kusten att läggas ner i slutet av juli detta år. Denna terminal används av domänverket. På denna terminal arbetar fyra unga sorselebor som inte kan rationaliseras bort genom s.k. naturlig avgång. För dem betyder statens vidare agerande i dessa frågor mycket.

Sorsele kommun har avsatt stora områden för naturvård under den förutsättningen att domänverkets verksamhet skall vara bestående. Nya verksamheter som kronofiske har påbörjats och kan med en positiv utveckling ge en del arbetstillfällen. Detta kommer nu att hotas om domänverkets verksamhet kommer att förläggas till en annan kommun.

För skogsbrukets del måste det vara riktigt att behålla den administrativa verksamheten i Sorsele kommun med den omfattande skogsverksamhet som domänverket står för i den kommunen.

Effektivitetskravet för de statliga verken tycks alltid väga tyngre än de regionalpolitiska krav som också skall vägas in i verksamheten.

Olika statliga verksamheters agerande slår mycket hårt mot Sorsele kommun, eftersom något samråd inte tycks ske mellan de olika verksamhetsgrenarna. SJ och banverkets prissättning slår ut timmerterminalerna, medan domänverkets omorganisation slår ut den verksamheten i samma kommun.

Jag vill med anledning av detta fråga industriministern, om regeringen är beredd att låta de regionalpolitiska hänsynen väga tyngre än lönsamhetskraven vid en omorganisation av domänverkets verksamhet i Västerbotten och Norrbottens inland.

1988/89:132 av *Gullan Lindblad* (m) till socialministern om kostnadsökningen inom sjukförsäkringen och arbetskadeförsäkringen:

Det har den senaste tiden förekommit en livlig pressdebatt i anledning av att kostnaden för sjukförsäkringen stigit kraftigt de senaste åren. Enligt budgetpropositionen kommer kostnaden för sjukförsäkringen att bli ca 8 miljarder kronor högre 1989 än vad som var fallet 1988 och det s.k. sjukalet har ökat till 24 dagar i jämförelse med 18 dagar för något år sedan. Vissa månader har antalet sjukskrivningar ökat med över 30 %.

I en interpellation till socialminister Sigurdsen den 5 december frågade undertecknad vilka åtgärder regeringen ämnade vidta i anledning av den tilltagande sjukskrivningsfrekvensen och missbruket av sjukförsäkringen t.o.m. som ett konfliktvapen. Jag erinrade om att försäkringskassornas sjukkontroll var så gott som obefintlig och att rehabiliteringsverksamheten ligger nere på grund av att kassorna tvingats prioritera korttidssjukpenningen och arbetsskadeförsäkringen.

Jag anser att det förekommer en misshushållning med de resurser som står till förfogande inom socialförsäkringsområdet. Kostnaderna tillåts öka mycket kraftigt inom vissa socialförsäkringar, t.ex. sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen, medan angelägna områden som rehabilitering av långtidssjukskrivna och unga förtidspensionärer är satta på undantag.

I interpellationssvaret den 5 december hänvisades till rehabiliteringsberedningen, vars betänkande nu är ute på remiss. Socialministern tog avstånd från användandet av sjukförsäkringen som ett konfliktvapen. För övrigt hänvisades till riksförsäkringsverket som ansvarig myndighet och till pågående budgetarbete. Det var allt.

Min fråga står fortfarande obesvarad: Vad tänker regeringen göra åt kostnadsexplosionen inom sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen?

Budgeten är nu lagd och man kan konstatera att försäkringskassorna fått ganska många nya tjänster. Riksförsäkringsverket och försäkringskassorna är inne på att öka sjukkontrollen sedan riksrevisionsverket gjort påpekanden. De grundläggande problemen kvarstår emellertid: en alltför kostnadskrävande och svåradministrerad korttidsförsäkring och en arbetsskadeförsäkring, som gått långt utanför lagstiftarens intentioner.

Jag vill nu fråga socialministern:

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit eller ämnar regeringen vidta i anledning av kostnadsexplosionen inom sjukförsäkringen och arbetsskadeförsäkringen?

Vilka åtgärder föreslås för att komma till rätta med missbruket av sjukförsäkringen?

Avser socialministern att snarast komma med förslag till riksdagen som är ägnade att minska utgifterna och styra socialförsäkringens resurser dit de bäst behövs?

Kommer en ny arbetsskadeutredning att tillsättas?

Vilka åtgärder kommer i övrigt att föreslås?

den 16 februari

1988/89:133 av *Claes Roxbergh* (mp) till kommunikationsministern om kollektivtrafiken i Göteborgsregionen:

Luften i Göteborg är eländig. Man räknar med en 5-procentig tillväxt av biltrafiken per år, och då kommer utsläppen att öka trots införande av katalysatorer. Detta skulle innebära att vi år 2010 skulle ha 25 % större kväveoxidutsläpp än i dag.

Luften i Göteborg måste bli bättre, inte sämre. För att uppnå detta krävs

mycket stora insatser för både spårvägen och den regionala tågtrafiken. Tyvärr har kollektivtrafiken systematiskt missgynnats när statens anslag har fördelats. Varför får spårvägen 40 % i statsbidrag när vissa vägsträckor i kommunala vägnätet får 100 %? Staten måste ta ett större ansvar än hittills.

Biltrafiken ökar mest mellan Göteborg och kranskommunerna. Därför är det oerhört viktigt att kollektivtrafiken förstärks in till Göteborg. Till Göteborg leder järnvägar från Uddevalla, Vänersborg, Alingsås, Borås och Kungsbacka men endast en är utnyttjad för pendeltågstrafik. För att få till stånd effektiv pendeltågstrafik krävs att Bohusbanan och Boråsbanan rustas upp samt att utbyggnaden till dubbelspår fortsätter utan avbrott på västkustbanan. Dessutom krävs ökande anslag till länstrafiken. Västpendeln måste förverkligas i full omfattning snarast.

Statsbidrag bör utgå för en större del av investeringen vad gäller spårväg än vad som är fallet i dag, och även för trådbussinvesteringar bör bidrag kunna utgå.

Kostnaderna för detta skall jämföras med priset för 40 km motorväg i Bohuslän, som blir 850–1 000 milj. kr.

Jag vill fråga kommunikationsministern om han är beredd att föreslå:

1. anslag för igångsättning av upprustningen av Bohusbanan och banan mellan Borås och Göteborg.
2. anslag för att den kvarstående utbyggnaden till dubbelspår av västkustbanan (Göteborg–Veinge) skall kunna fortsätta.
3. ökat anslag till transportrådet för länsjärnvägarna.
4. anslag till eldriven och annan miljövänlig kollektivtrafik i storstäderna.

1988/89:134 av *Anders Castberger* (fp) till försvarsministern om transporten av flygbränsle:

Flygvapenchefen har beslutat att flygbränsletillförseln till flottiljen F 7 Såtenäs skall ske via landsväg med långträdare i stället för att som hittills i huvudsak via Göta älv och Vänern per båt.

Hittillsvarande system med försörjning av flygbränsle till flygflottiljen i Såtenäs har varit i drift sedan 1940-talet. Några tekniska svårigheter att gå över från bränsle för propellerplan till dagens jetplan med flygbränsle MC77 vid båtfrakt har inte funnits. Några säkerhetspolitiska eller andra försörjningssäkerhetsmässiga tveksamheter har ej framkommit med nuvarande försörjning per båt. Sedan början av 1970-talet är Göta älv, Trollhätte kanal och sjöfarten på Vänern öppen året runt dygnet runt utan inskränkningar av is, arbetstidsfaktorer, e.d.

Det alternativ flygvapenchefen beslutat om innebär landsvägstransporter genom Tvåstadsområdet, främst på riksväg 44. Omfattningen är ca 36 miljoner liter per år. Det innebär med de transportfordon flygstaben kalkylerat ca 800 långtradartransporter per år. Därvid förutsätts att treaxlig släpvagn används. Flygbränslet är explosivt och starkt giftigt med särskilda restriktioner för användning, hantering och för arbetarskydd. De flesta av dessa restriktioner gäller även vid militär hantering.

Riksväg 44 är i mycket dåligt skick. Vägen är smal och krokig, särskilt på sträckan Vänersborg–Såtenäs. Vägsträckningen går genom flera tätorter,

långsträckta bebyggelsekoncentrationer, broar och viadukter. En ny delsträckning av riksväg 44 byggs, men blir färdig först om halvtannat år.

De berörda kommunerna kan stoppa flygbränsletransporterna enbart genom särskilda trafikföreskrifter. Dessa gäller emellertid bara den aktuella kommunen. Det skulle innebära att transportvägen flyttas till annan vägsträcka.

Enligt inte offentliggjorda uppgifter skulle anledningen till flygvapenchefens beslut vara att transportkostnaden skulle bli något lägre med långtradar. Detta torde emellertid bygga på icke rättvisande jämförelser mellan transporter i egenregi och båttransporter.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga statsrådet och chefen för försvarsdepartementet:

1. Hur har de enskilda kostnaderna värderats och vilken vinstnivå visar den kalkyl som skulle ha använts av flygvapenchefen?
2. Har flygvapenchefen i sin instruktion att vid verksamhet i fredstid också ta miljöhänsyn?
3. Avser regeringen ta initiativ till översyn av metoderna för transport av flygbränsle till flygvapnets flottiljer och depåer?

1988/89:135 av *Carl Frick* (mp) till industriministern om oljeprospekteringen i Östersjön:

Östersjön är ett känsligt hav, som är utsatt för omfattande miljöstörningar dels från Sverige och dels från de andra länderna runt Östersjön. Redan 1977 konstaterade energikommissionen att Östersjön är speciellt känslig för oljeföroreningar och har de sämsta förutsättningar att återhämta sig från en olycka. Den mycket långsamma vattenomsättningen och den låga syrehalten leder till en mycket dålig nedbrytning av t.ex. olja.

Brundtlandrapporten (Vår gemensamma framtid) uttalade principen att inga utsläpp skall tillåtas förrän man kan bevisa att de är oskadliga.

Nu uppstår den självklara frågan om regeringen och alla dess miljöorgan med lagar och förordningar i ryggen kan garantera att de oundvikliga oljeutsläppen är oskadliga.

Om så inte är fallet, vore det av intresse att få ta del av de grunder på vilka regeringen har givit tillstånd till att prospektera olja i Östersjön.

Få låter sig i dag luras av att det bara rör sig om prospektering. Om företag har lagt ner stora belopp på prospektering måste den för dem givna förutsättningen vara att de får starta utvinning om mängderna är ekonomiskt gynnsamma.

Med de erfarenheter som finns runt om i världen att mycket avancerad teknik kan fungera dåligt ihop med människor måste vi förutse många allvarliga oljeolyckor i Östersjön den dag som oljeutvinning börjar.

Riksdagen har i maj 1988 fattat beslut om att koldioxidutsläppen i Sverige inte skall tillåtas öka. En oljeutvinning leder till att olja eller oljebaserade produkter kommer att brännas. Därmed får vi utsläpp av koldioxid från fossila bränslen, och detta strider mot riksdagens beslut.

I samband med kärnkraftens avveckling är det avgörande att vi utgår från de kunskaper som vi har om att vi klarar denna utan att behöva bygga ut mera

elkraftsgenerering. En av de stora och försummade uppgifterna är att hushålla med de resurser som vi har. Därför är det oroväckande att regeringen genom att tillåta oljeprospektering öppnar portarna för större användning av fossila bränslen.

Jag skulle vilja att industriministern redogjorde för:

1. vilka avvägningar som regeringen har gjort mellan behovet av olja och de skador som oljehanteringens obönhörligen kommer att leda till,
2. varför regeringen tillåter oljeprospektering i ett så känsligt hav som Östersjön,
3. varför regeringen inte arbetar för att förhindra vidare nedsmutsning av Östersjön och
4. varför regeringen genom att ge tillstånd till oljeprospektering inleder en process som gör att riksdagsbeslutet om begränsning av koldioxidutsläppen inte kan klaras.

1988/89:136 av *Carl Frick* (mp) till jordbruksministern om fisket i Östersjön:

Östersjön är ett känsligt hav som är utsatt för omfattande miljöstörningar dels från Sverige, dels från de andra länderna runt Östersjön. Redan 1977 konstaterade energikommissionen att Östersjön är speciellt känslig för oljeföroreningar och har de sämsta förutsättningar att återhämta sig från en olycka. Den mycket långsamma vattenomsättningen och den låga syrehalten leder till en mycket dålig nedbrytning av t.ex. olja.

Brundtlandrapporten (Vår gemensamma framtid) uttalade principen att inga utsläpp skall tillåtas förrän man kan bevisa att de är oskadliga.

Nu uppstår den självklara frågan om regeringen och alla dessa miljöorgan med lagar och förordningar i ryggen kan garantera att de oundvikliga oljeutsläppen är oskadliga.

Om så inte är fallet vore det av intresse att få ta del av de grunder på vilka regeringen har givit tillstånd till att prospektera olja i Östersjön.

Få låter sig i dag luras av att det bara rör sig om prospektering. Om företag har lagt ner stora belopp på prospektering måste den för dem givna förutsättningen vara att de får starta utvinning om mängderna är ekonomiskt gynnsamma.

Med de erfarenheter som finns runt om i världen att mycket avancerad teknik kan fungera dåligt ihop med människor måste vi förutse många allvarliga oljeolyckor i Östersjön den dag som oljeutvinning börjar. Oljekatastrofer i detta känsliga innanhav medför stor risk för att ett viktigt fiske slås ut och att en del av Gotlands näringsliv får det mycket svårt. Ett förlorat fiske innebär att vi kommer att gå miste om ett fint livsmedel.

Jag skulle vilja att jordbruksministern redogjorde för:

1. varför regeringen inte mera vårdar vårt långsiktiga behov av god och närande fisk samt
2. varför regeringen inte arbetar för att vi skall kunna bibehålla en fungerande fiskerier på Gotland.

Meddelades att följande frågor framställdes

den 15 februari

1988/89:462 av *Anders Castberger* (fp) till statsministern om sänkt promillegräns vid rattonykterhet:

I regeringsförklaringen för innevarande riksdagsår har regeringen beträffande frågan om rattonykterhet angivit följande:

”Förslag om sänkt gräns för rattonykterhet kommer att föreläggas riksdagen.”

Med anledning av uppgifter från justitieministern att regeringen ej avser lägga fram ett sådant förslag vill jag fråga statsministern:

Vilka åtgärder avser regeringen vidta för att uppfylla regeringsdeklarationens löfte om sänkt promillegräns vid rattonykterhet?

1988/89:463 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till utrikesministern om de politiska förhållandena i Iran:

Vad gör Sveriges regering för att påtala och minska lidandet och orättvisorna för Irans befolkning?

Sverige borde uttala sig, då så många oppositionella mördats sedan i somras. En uppgift är 12 000. Det är inte längre krig mellan Iran och Irak, men offren för våldet inom landet bara ökar.

Borde inte Sverige officiellt undersöka förhållandena och protestera kraftigt mot dessa?

1988/89:464 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till socialministern om åtgärder för att hjälpa uteliggare och andra hemlösa:

Under den allmänpolitiska debatten talade statsministern om de hemlösa i världen men nämnde inget om Stockholms uteliggare och hemlösa, dessa som har endast en sen nattbuss eller ett hörn av hamnområdet att sova i. I år har de haft en mild vinter, men när det är minus 20 grader visar de upp en bild av välfärdens baksida som inte gärna nämns. Däremot kan man läsa i DN om USA:s bagladies och andra uteliggare och utslagna.

Vad är socialministern beredd att göra för dessa våra svagaste i samhället?

1988/89:465 av *Ragnhild Pohanka* (mp) till kommunikationsministern om inrikesflygets expansion:

Inrikesflyget står inför en planerad expansion, som på många håll betyder en fördubbling eller mer.

I Borlänge räknar man med en tredubbling av antalet resenärer fram till år 2000. I dag flyger ca 200 000 personer Borlänge–Stockholm per år, och utnyttjandet ligger strax under 50 %. Fullsatta Fokkerplan skulle innebära 454 000 personer per år.

Prot. 1988/89:68
16 februari 1989

Meddelande om frågor

År 1995 skall det finnas plats för 922 000 personer och år 2000 för 1 345 000, och detta gäller Sveriges onödiggaste flygplats, enligt Birgitta Dahl.

Järnvägen konkurrerar ju inte på samma villkor som flyget, då den skall vara ekonomiskt lönsam, medan flyget subventioneras av kommuner och landsting genom skattebefrielse på flygbränsle eller mycket låg skatt.

Flyget är ett oerhört resursslösande och miljöförstörande kommunikationsmedel.

Hur tänker kommunikationsdepartementet agera för att förhindra en sådan utveckling som beskrivits ovan? Hur tänker man föra över resenärer till mer miljövänliga och resurssnåla kommunikationer?

den 16 februari

1988/89:466 av Jan-Erik Wikström (fp) till statsrådet Margot Wallström om villkoren för medlemskap i svenska kyrkan:

I en uppmärksammas dom i kammarrätten har en person upptagits som medlem i svenska kyrkan trots att han i sin ansökan uppgivit att han tar avstånd från svenska kyrkans trosbekännelse och bekännelseskrifter. Pastorsämbetet liksom domkapitlet hävdade att hans ansökan om medlemskap borde avslås. Kyrkoherden, pastor primarius och biskopen har alltså en helt annan uppfattning än kammarrätten om grunden för medlemskap i svenska kyrkan.

Med hänvisning till ovanstående vill jag fråga kyrkominister Margot Wallström:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att svenska kyrkan inte skall tvingas att som medlem uppta en person som själv uppgivit att han tar avstånd från svenska kyrkans trosbekännelse?

35 § Kammaren åtskildes kl. 17.46.

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren